धातु रसायण संग्रह.

आ पुस्तक

वैद्य तथा सर्व लोकोने उपयोगसारु

अनुभव लेईने

वैद्य नाना जयशंकर

एओए बनाव्युं

अने ते

मुंबई मध्ये

जगदीश्वर छापखानामां

छपाव्युं छे.

संवत् १९४१.

किंमत ३ ॥.

 २२५२

प्रस्तावना.

अंग्रेजी वैद्यनो उदय थतां आपणु देशी वैद्य तदन अस्त पामी गयुं छे, तेनु जरी कारण जोतां मात्र आणशान छे.

वैद्यनुं थोडुं घणुं ज्ञान मळ्युं एटले वैद्य जनी जवाय छे तेथी कोईने गुण आवतो नथी. अने उलटी लोकोनी तेना उपरथी एटली तो आस्था उठी जय छे के, कोई अनुभवी वैद्यनो पण विश्वास करतां एम कहे छे के धातु अथवा रसायण आपशे तो उलटुं नुकसान थशे. पण एम नथी धातु तथा रसायण सारा अनुभवीना हाथथी बनेला होय अने तेना फरमाव्या प्रमाणे पथ्य वगेरे पाळ्या होय तो कांई दहाडो पण अवगुण करनार नथी. माटे आ ग्रंथ मध्ये धातु तथा रसायण करवानी क्रिया, तेमनो रोगानुसार उपयोग तथा पथ्य वगेरे जणवे एवी रीते समावेला छे के कोईपण वैद्य होय

अथवा नहीं) ए ग्रंथने वांचशे के तरत तेनी खुबीथी वाकेफ थशे. आ नाहानुं सरखुं पुस्तक रचीने प्रसिध्ध करवानो मात्र मारो हेतु एज छे के, देशी वैद्यनो उद्धार थाय. ग्रंथ छपावीने प्रसिध्ध करवानो आ माहारो पहेलोज वारनो उद्योग छे तेथी भुलो थई हशे. पण गुणग्राहक लोको आ ग्रंथनो उपयोग अने तेनी खुबी तरफ ध्यान आपीने माहारी भुलो सुधारीने वांचशो एज माहारी विनंती छे.

ग्रंथकर्त्ता.

अनुक्रमणिका.

ધાતુરસાયણસંગ્રહ.

શ્રીગણેશાયનમઃ

સોનું, રૂપું, તાંબું, પીતળ, સીસું, કલઈ, લોહ તથા પોલાદ, આ સાત ધાતુ કેહે છે; તેનું મારણ તથા શોધન સરવે જણાવવું છું.

સોનાની માત્રા કરવાની ક્રિયા.

સોનાનાં બારીક ચૂર્ણ એક ભાગ, શુધ્ધ કરેલો પારો બે ભાગ એના લીંબુના રસમાં ખલ કરવો પછી ગોલો કરવો. તે ગોલાના સમભાગ આંબલસારો ગંધક લેવો તે શોધીને બારીક કરવો પછી માટીમાં બે કોડીઆં લાવીને તેમાંથી એકમાં ગંધક અરધો ભરવો પછી પેલો ગોલો મુકવો. તે ઊપર પાછો અરધો ગંધક મુકીને સંપુટ કરવો. સારી રીતે હવા ન આવે તેવી રીતે કાપડમાટી કરવી. પછી બરા સુકાય તારે ગજપુટની આંચ દેવી. પો-

२८ सुधी भठीमां रेहेवा देवुं पछी बाहार काढवुं. करीने एज रीते लींबुना रसमां तथा गंधकमां सं पुट करीने गजपुट देवो. एवी रीते थणी दवार भ ठीमां नाखीने सोनानी मात्रा सारी थाय छे.

बीजी रीत– सोनानो रस करवो तेमां सो रमां भाग सीसुं नाखवुं तेनुं चूर्ण करवुं पछी लीं-बुना रसमां खल करवो तेनो एक गोळो करवो. पछी तेना समभाग शुध्ध गंधक लेईने वाटीने सं पुटमां नाखवो ने वचे पेलो गोळो मुकवो. पछी सारी रीते कापडमाटी करवीने गजपुट देवो तेथी मात्रा थासे. ए प्रमाणे सात पुट देवा पछी मा-त्रा शुध्ध थाय.

त्रीजी रीत– पारो, गंधक समभाग लेईने कांचनवृक्षनी छालना रसमां तेनो खल करवो. पछी कजलीना समभाग सोनाना पतरां करीने ते पतराने कजलीनो लेप करवो. पछी कांचन वृ-

કેની છાલનો કલ્ક કરવો તેના જે કુલડાં કરવાં તે-
માંથી એકમાં તે પતરાં ભરવાં ઊપર બીજું કુલડું
ઢાંકવું. સારી રીતે અંદર હવા ન જાય તેવો એકજ ગો
ળો કરવો તે ગોળાને માટીના કોડીઆના સંપુટમાં
ભરીને ઊપર કાપડમાટી કરવી. પછી ગજપુટ અ-
ગ્ની દેવો. આવી રીતે ત્રણ ગજપુટ દેવાં તેથી સો
નાની માત્રા શુધ્ધ થાય છે ફરીને જીવતી થાશે ન
હીં. એ સરવે રોગોના ઊપયોગી છે.

ચોથી રીત- સોનાની તાર લેઈને મેથી
રેશમ વા સુતર જે હોય તે બાળીને શુધ્ધ તાર કર-
વી. તે તારના સમભાગ નાગલા કુંપેલીના પાનનો
રસ કાઢવો. પછી માટીના બે સકોરાં લેઈને તેમાં
થી એકમાં રસ ભરવો ને તેમાં પેલી તાર મુકવી
તેના ઊપર રસ નાખવો તેના ઊપર વડાગરૂં મીઠું
એ બેના જેટલું નાખવું. પછી તે બીજું કોડીયું ઊ
પર ઢાંકીને સંપુટ ... ને ગજપુટ દેવો. એવી રી-

ते सात पुट देवां तेथी शुध्ध मात्रा थाय छे. ते करीने लुवसे नहीं. उत्तम छे.

रूपानी मात्रानी क्रिया.

एक भाग हरताल लेईने लींबुना रसमां एक पोहोर सुधी जल करवो. पछी ते हरतालथी त्रण भाग रूपुं लेईने तेना पत्रा करीने ते हरताल ते पतरां उपर लेप करवो. पछी संपुटमां घालीने सारी रीते कापडमाटी करवी. पछी गजपुट देवुं. तेवी रीते पण द फेरा लटी करीने पुट देवुं तेथी रूपानी मात्रा शुध्ध थासे.

बीजी रीत— एक भाग सोनामुखीनुं कणुं चूर्ण करीने निर्गुंडीना रसमां एक पोहोर सुधी जल करवो. पछी ते सोनामुखीथी त्रण भाग रूपाना पतरा करीने ते उपर ते सोनामुखीना कल्कनो लेप करवो. पछी जे कोडीआना संपुटमां घालीने कापडमाटी घणी मजबुत करवी तेने गजपुटनी आंच आपवी.

એવી રીતે આંચ પચીસ વાર આપવી તેથી રૂપાની-
માત્રા શુધ્ધ થાશે ફરીને ઝવસે નહીં.

ત્રીજરીત- શુધ્ય રૂપું લેઈને તેના જારીક કક
ડા એક વાલના જે કરવા તે ટીપીને થોડા થોડા થ
પરા કરવા. તે એક ભાગ, અભ્રખ એક ભાગ, પીપ-
રાની છાલનું ચૂર્ણ એક ભાગ એ સરવે એકઠાં કરી-
ને લુગડામાં પાથરવાં. પછી જેમ બ્વારાવાવે તેમ રૂ
પાના કકડા મૂકવા ઊપર પેલું ચૂર્ણ નાખવું. પછી તે
ને બ્રરવીને લેશુ ન થાય એવી રીતે એક ગોળો ક
રવો પછી તેના ઊપર લુગડાં સુમારે સાતથી તે સી-
તેર પડ થાય તાં સુધી વેટવાં. પછી દશાથી તે પ-
ન્નર છાણા મુકીને અગ્ની દેવો એવી રીતે સાત
આંચ આપવી. પછી વાટીને ગાયના દુધમાં જલ
કરીને છાયામાં સુકવવું પછી જકરીના દુધમાં સુ
કવવું. એવી રીતે એકેકા દુધમાં સાત સાત ફેરા સુ
કવીએ તો શુધ્ય માત્રા થાય છે અકસીર થાય છે.

तांबानी मात्रा करवानी क्रिया.

तांबाना बारीक पत्रा करीने लींबुना रसमां जल करवो. पछी हलका हलका अग्नीमां त्रण दिवस सुधी सेववो ने रस नाखवो एवी रीते त्रणदिवस करवुं. पछी तेनो चोथो भाग पारो लेईने ते पत्रा वा लींबुना रसने पारो एक पोहोर जल करवो. पछी ते पतरां बाहार काढीने तेनाथी चार गणो गंधक नाखवो ने जल करवो. तेनो पतरांउपर लेप करवो ने रस सुकाय तो बीजे नाखवो तेनो एक गोळो करवो. पछी मीनाक्षी तथा थुअर तथा पुनर्नवा आ त्रणमांथी जे मळे ते लेईने कल्क करीने ते गोळाउपर सारी एक आंगळ लेप करीने मुखजुत करवो. पछी एक मुखजुत माटलुं लेईने तेमां ते गोळो मुकवो ने उपर गोळाजेवडु संकुरे ढांकवुं. पछी ते माटलाना कान सुधी रेती कणी चारीने लखवी. पछी राख ने मीठुं पाणीमां पलारीने ते माटलाना-

માટે કપડથી લેપ કરવો વા મુસા કરવી. પછી તે માટલું ચુલા ઊપર ચઢાવવું ને મધ્યમ અગ્ની ચાર પોહોર દેવો. પછી ટાઢુ થાય એટલે તે ગોલો બાહાર કાઢવો ને સુરણના રસમાં એક દિવસ ખલ કરવો તેનો ગોળો કરવો તેથી અરધો ગંધક લેઈને ઘીમાં ખલ કરીને તેને તે ગોલાઊપર લેપ કરવો. પછી સંપુટમાં ઘાલીને ઊપર ઘણી મજબુતીથી કપડ માટી કરવી. પછી અડઈઆં છાણાનો ગજપુટ દેવો ને ટાઢું થાય ત્યારે કાઢવું તે તાંબાની માત્રા ઘણી સારી થાય છે ગુણ દેનારી છે. કોઈ તાંબાની માત્રા ખાય તો ઊલટી થાય છે વા ફેર થાય છે પણ આવી રીતે કરે તો કાંઈ થાવાનું નહીં ને વળી ઘણો ગુણ આપનારી છે.

બીજી રીત– તાંબાનો પઈસો વા પઈસા બેટ લુંબ્બુ પત્રું લેઈને તેને કુંવરના રસમાં તાંબાનાલે ટલો ગંધક નાખીને તે પતરાંને દેવતામાં નાખીને

लाल करवां ने ते कुवेरना रसमां नाजवा एवी री-
ते एकसो पुट देवां. पछी मुणानो रसमां गंधक
नाजीने तेना पुट एकसो आपवा. पछी लांगरा
ना रसमां गंधक नाजीने एकसो पुट आपवा. प
छी ते पत्राना समान गंधक लेईने तेनाथी जमणो
कुवेरनो रस लेईने वाटीने संपुट करीने मध्ये ते रस
ने पतरां मुकीने घणी मजबुतीथी कापडमाटी कर
वी. पछी गजपुट देवुं तेथी मात्रा थाय छे पण जेने
जातां ओलटी थाय तेने आपवी नहीं.

पीतळनी मात्रा करवानी क्रिया.

पीतळना पतरां करवां पछी लींबुना रसमां
तपावीने नाजवां. एवी रीते सात पुट देईने शुध्ध
करवा. पछी ते पतराना समान गंधक लेईने आक
डानुं दुधमां जल करीने पतरा ओपर लेप करवो. पछी
माटीना जे कुलडां करवां तेमां ते पत्रा लरीने संपुट
करवो. ओपर घणी मजबुतीथी कापडमाटी करवी.

પછી તેને ગજપુટ દેવું. એવી રીતે જે ગજપુટની આંચ દેવી એટલે પીતળની માત્રા શુધ્ધ થાય છે. આ પ્રમાણે કાંસાની પણ માત્રા થાય છે તથા તાંબાની પણ થાય છે. તાંબું, કાંસું, પીતળને મારવાની બીજીરીત. જેની માત્રા કરવી હોય તેના સમતુલ ગ ગંધક લેઈને ખાકડાના દુધમાં અથવા વડના દુધમાં અથવા ગાયના દુધમાં અથવા નિર્ગુંડીનાર સમાં તે ગંધક વાટીને તે પતરા ઊપર લેપ કરવો. પછી સંપુટ કરવો ને ગજપુટ દેવો એવી રીતે જે આંચ દેવી એટલે માત્રા શુધ્ધ થાય છે.

સીસુની માત્રા કરવાની ક્રિયા.

નાગરવેલીના પાનનો રસ કાઢીને તેમાં મનસીલ વાટવું. પછી સીસાના પત્રા કરવાં તેના ઊપર તેમ નસીલનો લેપ કરવો. પછી સંપુટ કરીને ગજપુટ દેવાં. એવાં પુટ બત્રીસ દેવાં એટલે સીસાની માત્રા થાય છે તેને નાગેશ્વર કહે છે.

બીજી રીત – સીસાને માટીના કલાડમાં રાખીને ચુલ ઉપર ચઢાવવું. તેનો રસ થાય એટલે પીપરાની સુકી છાલ તથા આંબલીની સુકી છાલ સમભાગ લેઇને ચુર્ણ કરવું. તે ચૂર્ણ સીસાના રસમાં નાખતે જવું ને લોઢાના તાવેથી હલાવવું પાણી જરી જાય એટલે સીસાની માત્રાના જરોખર મનસીલને કાંજીમાં ખલ કરીને તે સીસાની માત્રા તથા મનસીલ એ સર્વેનો સંપુટ કરવો સારી રીતે કાપડમાટી કરવી પછી ગજપુટની આંચ આપવી. એવી રીતે મનસીલને કાંજીમાં સાઠ પુટ આપવાં ત્યારે સીસાની માત્રા થાય છે. એનેનાગેશ્વર કેહે છે. તેનુ જર નાગદેવના જેટલો છે. તે માત્રાને પુરૂષ ખાય તેને ઘણું બળ થાય.

કલઈની માત્રા કરવાની ક્રિયા.

માટીનું કલાડું ચુલા ઉપર મુકીને કલઈનો રસ કરવો. પછી પીપરાના સુકી છાલ તથા આંબ-

वीनी सुकी छाल लेईने चुरण करीने कलईना रस-
मां नाखते त्मवुं. ने लोढाना तावे तेथी हलाववुं.
आवी रीते जे पोहोर सुधी हलाववु ने ऊपर ते चू-
रण नाखता ग्मवुं एटले कलईनी मात्रा थाय छे.
पछी मात्राना समभाग हरताण लेईने लींबुना
रसमां जल करवो पछी माटीना जे संकोरां लेई-
ने ते मात्रा तथा हरताल मुकीने संपुट करवो पछी
सारी मनजुत कपडमाटी करवी पछी गजपुटनी
आंच आपवी. ताडी थाय एटले पाछी हरताल
लींबुना रसमां जल करीने संपुट करीने गजपुट
देवुं. एवी रीते दश पुट देवां एटले कलईनी मा
त्रा थाय छे. तेने वंग कहे छे.

बीजी रीत– कलईना वालवाल नेवडा क-
कडा करवा पछी लीलागरी लांग तथा अजमो
ए जेकलईना समभाग लेईने सारा मजबुत
कपडमां जरोजर पाथरवां पछी जेम नवरा वावे

तेम कलईना ककडा नाखवा. पछी ऊपर लागरे अ
ग्नो नाखीने लेगा न थाय तेम ग्वरवीने ओक
गोळो करवो. पछी तेना ऊपर घणा चीथरां वींट
वां सुमारें साठथी ते सीतेर पट थावां जोईओ.
पछी मोटो गोळो करवो ने पचाश छाणामां आ
ग्नि आपवी. टाढुं थाय ओटले पंचामृतनी भाव
ना आपवी ओटले मात्रा थाय छे ते घणी गुणथी
थाय छे ते अकसीर छे करीने जुवसे नहीं.

पोलाद, लोह, तीखुं ओनी क्रिया.

पोलादनुं चूर्ण करीने वासनवेलीना रसमां
जल करवो पछी संपुट करीने घणी मजबुतीथी
कापडमाटी करवी पछी गजपुटनी आग्नि त्रण-
आपवी. पछी ओरकेडाना रसनी आग्नि त्रण-
आपवी पछी रान तुलसीना रसनी आग्नि छ
आपवी. ओवी रीते बार अग्नी गजपुटनी आ
ग्नि आपवी तो पोलाद आदी लोह मात्रासारी थायछे.

બીજી રીત— તીજાનું ચૂર્ણ કરીને તેના બા રમો લાગ હિંગળો લઈને ઓરકૈડાના રસમાં ખલ કરવો. પછી બે કોડીઆં માટીના લાવીને સંપુટ કરીને સારી રીતે કાપડ માટી કરવી પછી ગજપુટ ની આંચ દેવી. તેથી પોલાદ, લોહ, તીજું એ સરવે ની માત્રા થાય છે.

ત્રીજી રીત— વાસનવેલીના રસમાં વા સ્ત્રી-ના સ્તનના દુધમાં તથા આકડાના દુધમાં પોલા દનું ચૂર્ણ નાખવું. આ ઉપરના ત્રણ ઓશડોના ર સમાં એકેકા રસમાં સાત સાત અગ્નની પુટ દેવા. એવી રીતે એકવીસ પુટ દીધાં તો માત્રા ઘણીક સુંદર થાય છે

ચોથી રીત— પારો એક લાગ, ગંધક બે લા ગ લેઈને બેનું ચૂર્ણ કરવું. આ ચૂરણને કાજલી કેહે છે. પછી તે કાજલીના બરોબર પોલાદનું ચૂ-ર્ણ લેવું પછી ઓરકૈડાના રસમાં તે કાજલી વા રસ

મિલાવીને બે પોહોર ખલ કરવો ને એક ગોળો કર વો. પછી તાંબાના વાસણમાં નાખવું ઉપર તાં- બાનું ઢાંકણું ઢાંકવું પછી સુરતી એરંડાની પા ના તે ઉપર વેરવાં તાપમાં સુકવું. પછી કોઠજી અન્નનો ઢગલો હોય તેમાં દાટવો દીન ત્રણ સુ- ધી રાખવો ચોથે દીવસે કાઢવો. તેને ખલ કરી ને લુગડે થી ગાળવો પછી પાણીમાં જરાક નાખવું જે તરે તો માત્રા સાચી છે. નહીં તો એને રસમાં ફેરીને ગજપુટ દેવો પછી શુધ્ધ માત્રા થાશે.

સર્વ ધાતુની માત્રા કરવાની ક્રિયા.

ધાતુના પત્રા કરવા. પછી મનસીલ, આમ- લસારો ગંધક એ જેને વાટીને આકડાના દુધમાં ખલ કરવો. પછી એ જે જેટલા વજન હોય તેટલા પત્રા કરવાં તે ઉપર લેપ કરવો પછી ગજપુટની આંચ દેવી. એવી રીતે આંચ બાર ગજપુટની દે વી એટલે માત્રા શુધ્ધ થાશે. જે માત્રા પાણીમાં ત-

रसें वां कोई अलमथी जवती थाशे नहीं.

उपधातुनु मारण तथा शोधननी क्रिया.

सोनामुखी, मोरथुथु, अजरज, सुरमो, मनसील, हरताल, कलजापरी ए सात उपधातु जाणवी.

सोनामुखी— सोनामुखी त्रण भाग, सिंधव एक भाग ए जेनुं चूर्ण करीने लोढानी कढईमां नाखीने चुला उपर चढाववी. नीचे ताप करवो ने माहालुंगीना पालानो रस अथवा जंजीराना रस उपर नाखवो पछी नीचे उतारीने जंजीराना रसमांज जल करवो. पछी ते कढईमां सोनामुखीनुं चूरण छे तेमां ते नाखवुं. पछी लोढाना तावे ते हलाववुं. रस जणी जायने कढाई लाल थाय एटले उतारवो. ताडुं थाय एटले सोनामुखीनुं शोधन थयुं— हवे मारवानी रीत— सोनामुखीने करथीना उकाराम्मां जल

करवो पछी तलना तेलमां जल करवो पछी छाश मां जल करवो पछी माटीना जे संकोराना संपुट करवो तेमध्ये तेनाजवो तेने कापड माटी सारी- रीते करवी पछी गजपुटनी आंच करवी एटले सोनामुखीनी मात्रा थाय छे.— रूपामाक्षीका- नी क्रिया— रूपामाक्षीकानुं चूरण करीने कंटोली ना रसमां एक दिवस जल करवो पछी मेषशृंगी ना रसमां जल करवो पछी जंजीराना रसमां एक दिवस जल करवो ने तापमां सुकववो ए- वी रीते त्रण दिवस करवुं एटले तेनुं शोधन थ युं- ने मारवानी रीत सोनामुखीनी ने रूपामुखी नी एकज छे माटे ते प्रमाणे करवुं.

मोरथुथा— बिलाडीनी विष्टा, पारेवानी वि ष्टा ने मोरथुथु ए त्रण समलाग लेवां.ने मोर- थुथाथी दशामो हीसो टंकणखार लेवो.पछी सर वे एकठां करीने जल करवो.पछी माटीना जे कोडी-

आ लेईने संपुट करवो. पछी थोडी लटी करीने आंच देवी. ताडुं थाय एटले काढवुं एटले मोरथुथानी शुध्धी थाय छे.

अजरज- अजरज लेईने कोणसामां घालीने धमणी वा लुंगरीथी फुंकीने तपाववुं पछी दुधमां बोरवुं ने ताडुं करीने तेना जुदां जुदां पत्रा करवो. पछी तांदलजानारसमां तथा लींबुना रसमां एकेना लेगां करीने तेमां आठ पोहोर ते पत्रा पलारी मुकवो तेथी अजरज शुध्ध थाय छे. पछी तेअजरज रसमांथी बाहार काढीने धान्या अजरज करवी पछी तेने आंकडाना दुधमां खल करवो ने तेनो गोणो करवो. पछी तेने संपुटमां घालीने तेनाउपर कापडमाटी सारीरीते करवी पछी गजपुटनी आंच देवी. एवी रीते आंकडाना दुधमां एक दाहाडो खल करवो पछी गजपुट देवो एवी रीते पुट सात देवां. पछी वडनी मुरडीओमां एक दिवस खल करीने

गजपुट देवां. आप्रमाणे गजपुट त्रण देवां एटले अजरखनी मात्रा सारी थाय छे. अजरखने जेम घणा गजपुट देवा तेम घणो गुण करसे माटे घणा विद्वान् वैद्यो छे ते सहस्त्र पुट दे छे, ते घणो-गुण करशे ने सरवे रोगने मटाडे छे.

सुरमा — सुरमानुं चूर्ण करवुं पछी जंजीराना रसमां जल करवो ने एक दिवस तापमां सुकववो पछी सुरमो शुध्य थाय छे. एवी रीते दीन-सात करवो एटले रोग उपर उपयोगमां आवे छे. आज प्रमाणे गेरू, हीराकसी तथा टांकणखारनी शुध्धी थाय छे. तथा कोडी, शंख, नरटी, मरडासिंगी आसरवेनी सुरमाना सारखीज शुध्धी करवी.

मनसील — मनसीलने बारीक ककडां करीने पोटली बांधवी पछी डोला यंत्रमां मुकीने त्रण दीनरा खवी पछी काढवी एटले मनसीलनी शुध्धी थाय छे.

हरताल — हरतालनी पोटली करीने डोलायं-

त्रमां राजवी. तेमां रस नाजवो तेनी वीगत- अेक पोहोर. कांजी डोलायंत्रमां राजवी. अेक पोहोर कोर कुडाना रसमां राजवो. अेक पोहोर तलना तेलमां राजवुं. अेक पोहोर त्रिफलाना काढामां सीजववी. आममां ऐ चार रसना जुदा जुदा रसमां सीजववी अेटले हरतालनी शुध्धी थाय छे.

कलजापरी – कलजापरी डोलायंत्रमां माणसनुं मूत्रमां दीन सात सीजववी पछी गोमूत्रमां दीन सात सीजववी. अेटले कलजापरी शुध्ध थाय छे. डोलायंत्र करवोतेनी रीत - माटलुं माटीनुं लेईने तेमां जेनो रस नाजवो होय ते नाजीने जे शोधवुं होय तेनी पोटली करवी. पछी ते पोटली पाणी न अडे तेम राजवी केतां पाणीथी छेट आंगळ अधर राजवी. पछी माटलाउपर ढांकणुं जे ढांकवानुं छे ते वच्चेथी काणुं करीने तेमां ते पोटलीने रसी बांधवी. पछी उपर कपडमाटी करीने चुला

ऊपर चढाववुं ने नीचे अग्नी करवो. पछी ते पोट-लीमां जे जणस होय तेनुं शोधन थाय छे - या को ई ओसडनो रस काढवो होय तो ते पोटलीमां रस आवे ते पीलीने काढवो. ते रस पीवामां आवे छे.

सात धातुनु सत्व काढवानी रीत.

लाख १, नेनामसा २, जोकडानु मांस ३, टांकण खार ४, हरणना सींग ५, दुध ६, सरसव ७, तल-नो जोर ८, सरगवाना जीन ९, गोळ १०, गाडराना केस ११, गुंज १२, सींधव १३, नव १४, कुटकी १५, घी १६, मध १७, आ सत्तर ओसडमांथी जे मणे ते लावीने जे धातुनुं सत्व काढवुं होय ते धातुना आ ठमो हिसो एकेक ओसड लेवुं ने सरवे एकठुं क रवुं. पछी माटीना बे कुलडां करवां ने तेमां ते ओ-सडो भरवा. ने ऊपर बीजुं कुलडुं मुकीने सांधो न जणाय तेवी माटी लेपी देवी. पछी कोयलामां मुकी ने धमाणथी फुकवुं. पछी सत्व निकळे छे.

हीरानी मात्रानी क्रिया.

व्याघ्रीकंद लावीने तेनु चूर्ण करवुं तेमां हीरो घालवो पछी तेनाउपर लुगडुं वेटीने पोटली करवी. सारी रीते मजबुत करवी पछी तेने दोलायंत्रमां कुरथीनो काढो मुकीने तेमां ते पोटली राखवी. पछी कोहराना काढामां त्रण दीन राखवो. एवी रीते दीन छ सुधी दोलायंत्रमां राखवो. तो हीरानी शुध्धी थाय छे—पछी ते हीरो अग्नीमां तपववो ने गधेडाना मूत्रमां जोरवो. एवी रीते एकवीश फेरा तपाववो. पछी ठीकरामां हरताल वाटीने तेनो गोळो करवो पछी ते गोळामां ते हीरो घालवो. पछी सारी माटीना जे कुलडां करवां तेमां ते गोळो भरीने उपर हवा न जाय एवो बंदोबस्त करवो. पछी कोळसामां मुकीने धमणनी फुंक करवी. सारी रीते तपे एटले उपर थोडुंक घोडानुं मूत्र नाखवुं. पछी हीराने बाहार काढवो ने

वली गंधकना गोलामां गाळीने पाछे एज रीते करीने कुंकवुं. एवी रीते सात फेरा एज कृति करीने कोणसामां कुंकवो एटले हीरानी मात्रा घणी सरस थाय छे ते मात्रा घणा रोगने उपयोगी थाय छे.

बीजी रीत – हींग, सींधव, कुरथी आत्र एनो काढो करीने हीराने तपावीने ते काढामां नाखवो. एवी रीते एकवीसवार तपावीने ते काढमां नाखे तो हीरानी मात्रा थाय छे.

त्रीजी रीत – केकडानु मूत्र कांसाना वासणमां लेईने तेमां घणीवार हीराने तपावे तो हीरानी मात्रा थाय छे.

चोथी रीत – माकणनु लोई, मनसील ए जेनो जल करीने तेनो गोळो करवो ते गोळामां हीरा नाखवो पछी माटीना बे कोडीआनो संपुट करीने तेमां ते गोळो नाखवो. पछी सारी रीते का-

पड माटी करवी ने गजपुटनी आंच देवी तेथी हीरा
नी भस्म थाय छे.

मणीनुं शोधन वा मारण- वैकृत मणी वा
नीलमणी वा लोहतमणी एनुं शोधन तो हीरा
नां जेवुंज छे माटे तेवी रीते शोधवो. पछी ते मणी
ने तपावीने घोडाना मूत्रमां नाजवो. एवी रीने
थणीदवेळा तपावीने पछी भेडासंगीनुं सान्नुज
ड लावीने तेने कुटीने गोळो करवो ने तेमां ते वैकृ-
तमणी घालवो. पछी तेनो संपुट करवो ने सारी री-
ते कापडमाटी करीने गजपुटनी आंच देवी. एटले
मणीनी मात्रा थाय छे. तेने विद्वान लोको वैकृत
मात्रा कहे छे.

**सूर्यकांत मणी, मोती वा परवाला आ
सरवेनुं शोधन वा मारण-** सूर्यकांतमणी वा
मोती वा परवाला आ सरवेनुं मारण तथा शोध
न एकज छे. जेमांथी जेनी मात्रा करवी होय ने

ने हरतालनी पोटली करीने तेमां ते रत्न घालीने
पछी जयना रसथी दोलायंत्र करवो ते एक पोहो
र सुधी सीजववुं तेनुं शोधन थयुं. पछी केरडा
नो रस वा बीजानो रस वा स्त्रीना स्तननुं दुध -
आ त्रणमां एक एकमां सात सात वेण जीनुं क
रीने जारवुं. एवी रीते एकवीस पुट थाय एटले
मात्रा थाय छे.

बीजी रीत - शोधेलुं रत्न वा मोती वा परवा
ला एमांथी जेनी मात्रा करवी होय ते लेईने ज
ईनी रसमां जल करवो पछी तेनो संपुट करवो
ने सारी रीते कपड माटी करवी पछी गजपुटनी आं
च देवी तेथी मात्रा शुध्ध थाय छे.

त्रीजी रीत - आंकडाना दुधमां सुरोखार ज
ल करीने तेनो संपुट करीने भंईने मारवुं होय तेना
जवुं. पछी गजपुटनी आंच देवी एटले मात्रा था-
य छे. डुंगरीना रसमां पण मराय छे ते गज पुट

दीधाथी मरण थाय छे. ते माटे पंचामृत देवुं जोईने नहीं तो गरमाई करसे.

सीलाजीतनुं शोधन- ग्रीष्मऋतुनी वखते पर्वतमां मोटा मोटा सीला थाय छे ते घणा तापीने घणा गरम थाय छे तेथी पाट उघडीने तेमांथी रस नीकळे छे तेने सीलाजीत कहे छे. ते सीलाजीत लेईने तेने गायना दुधमां वा त्रिफलाना काढामां वा भांगना रसमां जुदा जुदा एक दिवस जल करवो पछी ते तडकामां राखवो ते कोरो थाय एटले सीलाजीत शुध्ध थया एम जाणवुं.

सीलाजीत करवानी रीत- जे पथरमांथी सीलाजीत नीकळे छे ते पथर लेईने तेने भांगीने बारीक कुका करवा पछी सारु जरजर थाय तेवुं पाणी उकारीने तेमां ते पथरना कुका नाखवा-पछी एक पोहोर सुधी उकारवा ताढा थाय एटले ते तुकडा जुदा काटवा. तेन पाणीमां ते पथरनुं थू

રણને તે પાણી એકાંદર કરવું પછી માટીના માટ
લામાં નાખવું. પછી તે માટલું તડકે મુકવું ને ઉપર
થી પાણી ગરીવલીઆ જેવું થાય તે માટીના કુડા
મા લેઈને પછી બીજું પાણી નાખવું. વલી તે પા-
ણીમાંથી બાસ નિકળે એટલે તે પાણી કુડામાં લે
ઈને રાખવું. વલી પેલું જે પાણી કાઢી લીધું છે તે પ
ણ નાખવું એવી રીતે માસ એક કરવું એટલે પા-
ણીમાંથી સીલાજીત નીકળે છે તે ઘણું ઉત્તમ છે
એ સરવે ઓશડોમાં વાવરવો ગરમઈના રોગને મ
ટાડે છે ધાતુ ઘટ કરે છે તેવું જાણવું.

મંડુર કરવાની રીત — બેરના લાકડાના
કોયલા કરવા પછી જુના લોઢાના કાટ લાવીને તે
કોયલામાં મુકીને ધમાણથી ફુંકવું. લાલ થાય એ
ટલે ઉપર ગોમુત્ર છાંટીને ફરીને ફુંકવું વલી ગોમુ
ત્ર છાંટવું. એવી રીતે સાત ફેર ગોમુત્રમાં બજકાર
વા પછી તે કાઢીને બારીક ચૂરણ કરવું ને તેથી જ-

મણ ત્રિફલાનો કાઢો કરીને તે માટલામાં ભરવો. પછી તે ચુર્ણ નાખવું તેનું મોં ઘણું મજબુતથી બંધ કરવું ને ઉપર સારી રીતે કપડમાટી કરવી. પછી અડછીઆ છાંણાનો ગજપુટ મોટો દેવો તાઢું થાય એટલે બાહાર કાઢવું એટલે તે કાઢાનો શુધ્ધ મંડુર થાય છે. તે મંડુર ઓસડમાં વાવરવો ગમે તેવા પેટના રોગને ફાયદા કરે છે

ક્ષાર કરવાની રીત— જે ઝાડનો ખાર નીકળે છે તેના લાકડાં લેઈને બાળવાં પછી તે રાખ લેઈને તેથી ચાર ગણું પાણી નાખીને સરવે એકંદર કરવાં ને આખી રાત ઠરવા દેવું. સવારે તે પાણી હલાવ્યા વિના જાળવીને કાઢવું. પછી તે લોઢાની કઢઈમાં નાખવું ને ચુલા ઉપર ચઢાવવું. પછી સરવે પાણી બળી જાય એટલે કઢઈના બુધામાં ખાર જામી રહે છે. તે જાળવીને લેઈ લેવો. તે ખાર ઘણો ઉપયોગી છે. ને તે ખાર શુધ્ધ કરવાની જરૂર નથી.

માટે ઓસડોમાં આવી રીતે જાર કરીને વાપરવા તો ઘણો ફાયદો કરે છે.

બીજી રીત – નવના ઘાસ લેઈને બારવું પછી તે રાખને મોટું માટીનું કુંડું લેઈને તેમાં પાણી ભરીને તે રાખ નાખવી. પછી તેને રવઈઆથી ખુબ વલોવવું. પછી બેથી ચાર કુંડાં લેઈને તેમાં તે પાણી કાઢી લેવું પછી હાલે નહીં તેવી જગામાં રાખવું ને રોજ સંભારતે રેહેવું. દીન પાંચ થાય એટલે તે પાણી નીચે જારીક સુઈના નાકાથી જારીક છીદ્ર કરવું તેથી તે પાણી ન્યતું રેહે છે પછી તે તાપમાં મુકવાં એટલે નવખાર બની આવે છે.

પારા આદિ રસાયણ કરવાની ક્રિયા.

પારો સરવે રોગો જીતનારો છે ને શરીરને પુષ્ટી કરનાર છે તેવા પારાને ઘણા વિચક્ષણઓ ને ઘણા સુગણ લોકોએ સાધન કરી લીધો છે તે દેહની વા લોકની સિધ્ધિ કરનાર છે. તેના સાત ના-

મ છે – રસેંદ્ર ૧, પારદ ૨, સુત ૩, હરતેજ ૪, સુત-
ક ૫, રસ ૬, મુકુંદ ૭. આ સાત નામ રસાયણ-
માં જ્યાં આવે ત્યાં પારો જાણવો – રાઈ તથા લ
સણ એ બે એકઠાં કરીને વાટવાં પછી તેના બે કુ
લડાં કરવાં. પછી એક કુલડામાં પારો ભરવો ને
સામાસામી બે કુલડાં મિલાવી દેવાં કે જરા હવા
ન જાય તેવાં મિલાવવાં પછી લુગડાની પોટલી બાં
ધવી પછી દોલાયંત્રમાં કાંજી નાખીને તે પોટલી
દીન ત્રણ સુધી પકવવી પછી તે પારાને કાઢીને ખ
લમાં નાખીને ઉપર કોરકડાનો રસ નાખીને એક
દિવસ ખલ કરવો. પછી ચિત્રકના રસમાં તથા કું
ટોલીના રસમાં તથા ત્રિફળાના કાઢામાં એ સર્વ ર-
સમાં એકેક દિવસ ખલ કરવો. પછી કાંજી લેઈને
તે પારાને ધોવો. ધોઈને તે ઓસડોના રસમાંથી
પારાને જુદો કરવો પછી ખલ કરવો. પછી તે પારા
થી અરધો હીસો સીંધવ મિલાવીને બેને લીંબુના

रसमां अेक दिवस सुधी घुटवो. पछी मवडांखाल
सण वा नवसागर आ त्रण ओसडो पाराना सं-
मलाग लेवां ने ते पाराना लेगां मिलाववां. पछी
डांगरना छोडाना काढामां ते सरवे नाखीने जल कर
वो. सरवे अेकांदर थाय तां सुधी जल करवो प
छी तडकामां सुकववो. पछी तेनो गोलचक्र आ-
कार गोलो करवो तेना उपर हींगनो लेप करवो प
छी ते गोलो माटलामां मुकवो ने ते मा लामं मी
ठुं लखवुं पछी तेना उपर बीजुं माटलुं उंधुं ढांक
वुं ने जेना वची कापडमाटी घणी मजबुत करवी.
पछी ते चुला उपर चढाववुं ने हेठल अग्नी क
रवो. पछी उपरनुं माटलुं तपे अेटले तेना उपर
पाणीनुं पोतुं फेरवते जवुं तथा छांटते जवुं. पछी
ते अग्नी घणो जरजरात करवो अेवी रीते मोटी
आंचि त्रण पोहोर सुधी करवी. पछी ठाडुं थाय
अेटले नीचे उतारवुं ने जरवीने ते कापडमाटी

ઉખાડીને ઉપરલા માટલામાં પારો સરવે આવીને વલગી રહેલો હોય તે જાણીને ઉખાડી લેવો. તે પારાનાં કુલ શુધ્ધ પારો થયો એમ જાણવું. આ ઓસડોમાં વાવરે તો સો વરસના માણસને કામ ઉત્પાત કરે ને ધાતુ વધારે તેમાં સંદેહ નહીં.

ગંધકનું શોધન – લોઢાની કઢાઈમાં ઘીના ખીને સારી તપાવવી પછી તેના જશોજર ગંધક નાખવો. તે સરવે એકાંદર થાય એટલે દુધમાં નાખી ને તે ગંધક લેઈ લેવો તે શુધ્ધ જાણવો. પછી ગમે તેવા ઓસડોમાં વાપરવો નિર્દોષ થાય છે.

બીજી રીત – ગંધક લેઈને લોઢાની કડછી માં મુકવો પછી તપાવવો તે લાલ થાય ત્યારે દુધમાં નજકારવો. એવી રીતે એકવીસ વાર નજકારવો. તો ગંધક શુધ્ધ થય છે એવું જાણવું.

હીંગલાનું શોધન – લીંબુના રસમાં અથવા લીંબડીના પાનના રસમાં એક પોહોર સુધી હીંગલો

जल करवो पछी डमरु यंत्रमां नाखीने नीचे अग्नी करवो. पछी ते उपरनी पारा एमां लईने लगे तो ते हींगलो शुध्य जाणवो. पछी गमे ते उपर वापरवो निरदोष थएलो छे घणो गुणकारक छे.

बीजी रीत - हींगलो जलमां वाटीने मेंढीना दुधमां सात पुट देवां पछी लींबुना रसमां सात पुट देवां एटले शुध्य थाय छे.

शुध्य थएला पाराने भुज करवानी रीत-

कालकुट १, वत्सनाल २, शृंगक ३, प्रदीपक ४, हालाहल ५, ब्रह्मपुत्र ६, हारिद्र ७, सक्तुक ८, सौराष्ट्रिक ९ आ नव ओसडो महाबीज जाणवां. आंकडो १, बीवडुंग २, धांतुरा ३, कललावी ४, कणेर ५, धनोजडी ६, अफीण ७ आ सात उपबीज जाणवां. एवी रीते सोळ बीज छे ते क्रम करीने जाणवां. आ मध्येथी एक लईने पाराने जल करीने पछी धोवो पछी बीजा साथी घोटीने धोवो ते पण सात वेळ धोवो. ए-

वी रीते सोण वीज लेतां न्हर सोणना सात सातवे
णां घोटीने धोवो अने करीने पारानी पांजनु शेद-
न थाय छे ऊडी जतो नथी तेने मुज कुटीने सुवर्णा
दि धातुने तरे करीने गसे छे- हवे ते कालकुटने म
हाविषनुं लक्षण ग्रंथमां रीत कही छे ते आपारानुं
शोधन प्रसंग करीने टीका करनारो केहे छे- कालकु
ट वीष वरण करीने सपेत होय छे तेना ऊपर तांजा
रंगना जींदु पडेला होय छे ते घणाक छे वा कथीरा
सरजा हेजाय छे- ने आ वीष देव अने दैत्यनुं जु
ध्य थयुं त्यारे मलीनामा जे दैत्य तेनुं लोहीथी ऊ
त्पन्न थयुं छे- वा ओ वीज पीपरना जाड सरजुंजे
जाड छे तेनो रस लेतां दुध छे- वा अहीक्षेत्र, म
लया, कोकण, शृंगबेर आ परवतना ऊपर वातीना
आगाण घणुं करीने छे ते जाणवुं- वत्सनाभ वीज छे
तेना निर्गुंडीना सरजां पान थाय छे वा वछनाग स-
रीजो आकार थाय छे- तेना जेडे झाड कंई थातुं नथी-

વા જે વીજ સોણાશિલ પર્વત પાસે ઘણું કરીને થાય છે
એમ જાણવું. શૃંગક વીજ ગાયના સીંગડા સરખું
થાય છે તેને જે કાંટા થાય છે વા ગાયના સીંગડાને
ને બાંધે તો તેથી ગાયનું દુધ રક્ત સરખું થા-
ય છે વા તેના પાન આલપાના પાન સરખાં થાય છે
વા નદીની કીનારે કથીરો થાય છે તે ઠેકાણે ઘણું કરી
ને થાય છે એમ જાણવું. પ્રદીસ વીજ જળજળીત કે
ળસા સરખું થાય છે તેની કાંતી રાતી થાય છે મોટા
દાહ કરનાર છે વા તેના પાન જમ્બુરના પાન જેવાં થા
ય છે તેનો બાસ લીધાથી દાહ ઘણો થઈને માણસ તુરત
જ મરણ પામે છે - આ વીજ ઘણું કરીને સમુદ્ર કીનારે થા
ય છે એમ જાણવું. હાલાહલ વીજ તાડના પાન સ
રીખાં પાન થાય છે તેનો રંગ લીલો થાય છે તેના ફૂ
લ ગાયના આંચલ સરખાં ને રંગમાં સફેત થાય છે.
તેનું મૂળ ગાયના આંચળ સરખાં થાય છે તેના આ
સ પાસ કાંઈ ઝાડ થાતું નથી. તેની બાસ લેતામાં જ મા-

णस मरण पामे छे ओम जाणवुं. अश्वपुत्र नामुं वीज अश्वपुत्र नामक जही छे तेने ऊनाराऊपर घणु करीने थाय छे वा तेना पान बाजराना पान जेवां थाय छे. तेना फूळ बाजरना जी सरजां थाय छे तेनो कंद मोटो विशाळ थाय छे. आ वीज रोगह रणविषे घणो ऊपयोगी छे. वा रसायणवीषे घणो जोरावर छे ओम जाणवुं — हातीर वीज फूळ हीना खेतरमां ऊत्पन्न थाय छे तेना पान फणहर ना पान जेवां थाय छे तेनी गांठ फणहर सारजी थाय छे. आ वीज रसायणथी समर्थ छे ओम ज णवुं — सत्कुक वीजनु आकार जव सरजो थाय छे ओम घोळु थाय छे. ओ लोल परवतना ठेकाणे घणु करीने थाय छे ओम जाणवुं — सोरास्टीक वीज सोरठ देशमां ऊत्पन्न थाय छे तेनो कंद कच्छनाम स्तक सरजो थाय छे. कृष्णगरीना जेवो वर्ण थाय छे. तेना पान बाजराना पाना सरीजां थाय. छे. तेनुं

જેર ઘણો મોટો છે. આવી રીતે નવ વીજ જાણવા.

પારાની માત્રા કરવાની રીત- માટીના બે કુંડા લેઈને એક કુંડામાં પાણી ભરવું ને તેના ઊપર-તેના સરખું ઢાંકણું મુકવું તે પાણીને અડે વા ન અડે તેમ મુકવું. પછી તે ઢાંકણા ઊપર માટીનો એક વાટકો બનાવીને તેને ચુનો થોપડીને તેમાં પારો તથા-પારાના બરોબર ગંધક મેલાવીને તે વાટકામાં મુકવો. પછી તેના ઊપર બીજું કુંડું ઢાંકવું. પછી રાખ-ને સાજીખાર મિલાવીને તે બે કુંડાને મધ્યે મુદ્રાકરવી. પછી ચારથી તે દશ છાણાની આંચ દેવી. પછી ટાઢું થાય એટલે પારાને બાહાર કાઢીને પારાના બરોબર ગંધક મિલાવીને એજ રીતે કરીને આંચ દેવી. એવી રીતે છ ફેરા પારાને ગંધક મિલાવીને અગ્ની દેવો. એટલે ગંધકનું જારણ થયું ને તે પારો ઘણો દીપ્યમાન થાય. તે પારો અગ્ની સરખો થઈને સરવે કામ કરે છે. કાની પેઠે કે જેમ કોઈ દેવ સાધન કરી-

ને વંશ થાય છે ને સરવે કામ કરે છે તેમ આ પારો વશ થઈને સરવે કામ કરે છે કેતાં સરવે રોગનું-માન ઘટાવે છે એમ જાણવું.

બીજી રીત – ઘમાસો ૧, પારો ૨, ફટકડી ૩, ગંધક ૪, નવસાગર ૫ આ પાંચે ઓસડો સમભાગ લેઈને તેનું ચૂરણ કરવું. પછી લીંબુના રસમાં એક પોહોર ખલ કરવો. પછી કાંચની સીસીમાં તે ચુરણ ભરવું ને તેના ઊપર કાપડમાટી કરવી ને ઊપર ગુડદી બેસારવી. પછી તેનું મોં બંધ કરવો પછી મોટું માટલું લેઈને તેને તળીઆંને સુઈના સરખો છેદ કરવો ને તે માટલામાં તે સીસી મુકવી. તેના ગળા-સુધી વેળુ ભરવી. સીસીની નળી ઊઘાડી રાખવી. આ યંત્રને વાલુકાયંત્ર કેહે છે. પછી તે માટલું ચુલા ઊપર મુકવું ને હેઠલ ખલખલ અગની કરવો. આમ ચાર પોહોર જાર સુધી અગની દેવો. પછી ટાઢું થાય એટલે તે સીસી ઘણી સાંચવીને બાહાર કાઢવી.

પછી ભરવીને ફોડવી. તેના મોંમાં ગંધક રહે તેટલો ભુકો રાખવો ને તેના કેટલ પારાની માત્રા રહી હોય તે લેઈને રાખવી. તે ઘણા કામમાં આવે છે ને ઘણા રોગોને મારી કાઢે છે. તેને દેખીને રોગોનાસી જાય છે પણ માણસનું શરીર જોઈને આપવી કારણકે મોટું રસાયણ છે તેથી ઘણા ફાયદા કરસે.

ત્રીજી રીત – આગટીના બી લેઈને જારીક જારીક વાટીને તેના બે કુલડાં કરવો. પછી લોણાપુષ્પની કલ, વાવડીંગ, બેરની છાલ આ ત્રણ ઓસડોનું ચૂરણ કરીને તે એક કુલડા ભરવું પછી તેમાં તે પારો ભરવો તેમાં કાળા ઉંબરાનું દુધ નાખવું. પછી જે અરધું ચૂરણ રહ્યું છે તે ઉપર નાખવું. પછી બીજું કુલડું રહેલું છે તે ઉપર મુકીને જેના સારા મજબુત-સાંધા મેલવીને એક ગોળો કરવો. પછી માટીના સંકોરાં લેઈને સંપુટ કરવો ને સારી કાપડમાટી કરવી પછી ગજપુટ અગ્નીની આંચ દેવી તે એકઆં-

थने मात्रा शुध्ध थाय छे ते घणा गुणकारक थशे.

चोथी रीत – काळा ऊंजराना रसमां पारा ने थोडोक जल करीने पछी तेज ऊंजराना रसमां हींग वाटीने तेना जे कुलडां करवी. तेमां ते पारो-भरीने ते कुलडना सांधा मजबुतथी बांधीने ओक गोळो करवो. पछी माटीना जे कोडीआंनो संपुट करवो पछी तेने घणी मजबुत कापड माटी करवी. पछी गजपुट अग्नी देवो तेथी पारानी मात्रा थाय छे.

पांचमी रीत – नागरवेलना पाननो रसमां पारानो जल करवो पछी करकोलीना कांदो ओक लेईने तेना न्हाना मोटा बे कटका करवा. पछी मोटा कटका कोरीने तेमां ते पारो भरवो ने ऊपर बीजो कटको मुकीने सांधा मेळावीने कापड माटी करवी. पछी कोडीआनो संपुट करवो. तेमां ते कांदाना कटका बेडीने राख्या छे ते पारा सहित संपुटमां घालीने तेनाऊपर घणी मजबुतथी कापड माटी करवी. पछी

तेने गजपुट अग्नी देवो तेथी पारानी मात्रा थाय छे ते मात्रा घणा रोगने हणे छे.

ज्वरांकुश– हरणाना सींगडां लावीने जारीक कटका करीने मारलामां भरवुं. ऊपर लाट भंभलीना पाननो रस नाखीने तेनुं मों बांधीने चुला ऊपर चढाववुं. पछी जे पोहोर सुधी अग्नी देवो. ताडुं थाय एटले बाहार काढीने तेनो आठमो हीस्सो सुंठ, मरी, पींपर नुं चूरण करीने ते मात्रामां मेलववुं पछी एक निष्क प्रमाण आपवुं तेने करीने सरवे रोग नाश पामे छे. घणुंकरीने नागरवेलना पानना रसमां आपवुं तेथी सरवे ज्वर मटाडे छे. एनुं नाम ज्वरांकुश छे ते सरवे ज्वरने अंकुशमां राखेछे.

ज्वरादिरस– पारो १, कलजापरीर २, हरताल ३, मोरथुथा ४, टांकणखार ५, गंधक ६ आ छ ओशडो शोधीने लेवां ते सरवे समभाग करवां. ने वाटीने करेलाना पालाना रसमां एक दिवस जल

करीने तांबानो डबो लेईने भींग मां घालो लेईने ते
मांहे ओशडनो अर्घो आंगल प्रमाण लेप करवो ने
ढांकण जेसारखुं. तेने वालुकायंत्रनी पेठी करीने ते
चुलाउपर चढाववुं. ने नीचे आठ पोहोर सुधी अ-
ग्नी करवो. ठाडुं थाय एटले बाहार काढवुं तेने
ज्वरादि रस केहे छे. ते रस घणो क तावना मान
गटावनार छे. मरीना चुरणमां अर्घो मासो लेतो
गमे तेवा तावने मटाडे छे. एकांतरीओ, ताडीओ,
चोथीओ, एक ताव एवो छे ते अगीआर दिवस-
सुधी जणातो नथी ने बारमे दिवसे आवे छे ते
ने एकादशो ज्वर केहे छे ते ताव जाय छे. तथा जु-
र्णज्वर केहेतां हाडमां ताव रहे ते मटे छे. सरवे जा-
तना ताव आ रसथी मटे छे.

शीतज्वरादि रस — हरतालप, मोरथुथु
२, तांबानी मात्रा ३, पारो २, गंधक प, मनसील
६ आ छ ओशडो छ छ कर्ष लेवां. पछी त्रिफळाना

कळामां जल करवो ने तेनो एक गोळो करवो. पछी माटीना जे संकोरांना संपुट करी तेमां ते गोळाने घालीने सारी मजबुत कापडमाटी करवी पछी गज पुटनी आंच देवी. ताडुं थाय एटले बाहार काढीने जल करवो पछी आकडाना दुधमां सात पुट देवां. पछी निवडुंगना रसना सात पुट देवां पछी दंती मुल ना काढामां सात पुट देवां पछी नसोत्तरना काढाना सात पुट देवां. आवी रीते पुट देवां पछी एक मासो प्रमाण गोळीओ करवी. ते गोळी गोल मासा छ तथा नागरवेल तथा तुरसीना पान तथा मरी पथारस मां जाईने उपर गोळ जावो एवी रीते दीन त्रण जावी ने उपर दुध पीवुं तथा जमवुं ते पण दुधने-त्नात ए जे जमवां गमे तेवो ताव हशे तो नाश पामेछे.

ज्वरघ्नी गुटिका- शुध्ध करेलो पारो एक लाग लेईने पछी हीराबोर १, पीपर २, आंलहळ डे ३, जाकलकरो ४, सरसीआ तेलमां शोधेलो गं-

घडे ५, कडवी वृंधावननी छाल फ़ळ ८ ने छ ओश
ड थार थार लाग लेईने पारा सहित जल करवो.
पछी कडवी वंधावननी फ़ळना रसमां गोरी एक
मासा प्रमाणे करवी. तेमांथी एक एक गोळी ग
णोना रसमां लेवी. एवी रीते दीन त्रण ले तो
गमे तेवो ताव तुरत जाय छे.

लोकनाथ रस - शुध्ध बुभुक्षित पारो
जे भाग- बुभुक्षित उपर कोई वेम करसे प-
ण ते पाराना शोधनमां जतावेलो छे तेवो पारो जे
भाग- वा शुध्ध करेलो गंधक जे भाग. एवोने ज-
लमां गुटीने तेनी काजली करवी. पछी पाराथी
थारगणी कोडीओ लेईने ते काजली ते कोडीओ
मां भरवी. पछी टांकण खार एक भाग लेईने गा
यना दुधमां वाटीने ते कोडीओ उपर मुद्रा जाय
वी जेथी काजळी नीकळे नही तेवी मजबुत मुद्र
रा करवी पछी शंखना टुकडा आठ भाग लेवा प-

छी माटीना जे संकोरां लेईने ते टुकडामांथी अरधो टुकडो एक संकोरामां लरवो पछी ते कोडीअनो मुकवी. तेना ऊपर शंखना टुकडा अरधा छे ते मुकवा पछी ते बीजुं संकोरूं ऊपर मुकीने संपुट करवुं. पछी तेने घणी मजबुतीथी कापडमाटी करवी ने गजपुटनी मोटी आंच देवी. ताडुं थाय एटले बाहार काढवुं. तेने खलमां नाखीने खल करवो ते सरवे टुकडा कोडीओनी मात्रा थाय तेने लोकनाथ रस कहे छे. आ लोकनाथ रस छ घणोठी नेटलो लेईने ओगणत्रीश मरीनुं चूरण करीने तेमां, ने- ने वायुनो रोग होय तेने घीमां आपवो - वा पीत्त रोग होय तो माखणमां आपवो - वा कफरोग होय तो मधमां आपवो - वा एवी रीते शरीरनुं रूप ले- ईने आपवो तो घणा रोगोने मटाडनार छे - अति सार - क्षय. आंचढण. संग्रहणी. कृशता. अ- ग्नी मंद. ऊदरस. श्वास. कास. गुल्म. महाश्वास

तेने द्दम केहेशो ते ओटला रोगने मटाडे छे· आलो कनाथ·रसनी मात्रा जाईने ऊपर घी·भात·दुध खावुं पछी आटला ऊपर नरा सुई रेहेवुं ने आटुं पहारथ कंई खावुं नही· सारिं मीठुं नेमंई नराओ जटास नथी तेवुं दही होय तो तेनभ्या ऊपर थोडुं खावुं· ने वजते भुज लगे तेन वजते दुधने भात खावुं· ओांजळानो कल्क करीने शरीरे चोळीने न्हा वुं ज़ा घी चोळीने न्हावुं आमथुओ शरीरे घी चोळ वुं न्हावुं ते पाणी कोमल लेईने· तेन पाणी आनु तपववुं नही तेलने अडवुं नही· जोरां· कारेलां· रींगणां· नाहानी मासळी· ओांजली ओटली नण स खावी नहीं· श्रम करवो नही· मैथुनादि स्त्री संघर करवो नहीं· हींग· सुंठ· मरुुर· कोरि·रा· ई·ड़ांळ आ सरवेनो त्याग करवो· चिंता भरेलो वीचार करवो नही·रीस करवी नही· दिवसनुं सु वुं नहीं· कांसाना वासणमां नमवुं नही· ने रुण

ખાથાથી ગળામાં સોસ થાય છે તે ફેણ જાંવું ન-
હીં. આ પ્રમાણે જે જરવી શકે તે માણસને આ
લોકનાથ રસ આપવો. લજાડી તથા ખાવાનો લા
લચુ હોએ તેને આ રસ આપવો નહીં. સારો દિ-
વસ જોઈને વા સારો વાર જોઈને. પુરણ તિથિ એ
વામાં વા શુકલ પક્ષમાં વા રોગીનો ચંન્દ્રમા જોઈ
ને આ લોકનાથ રસની પૂજા કરીને કુમારીકાને જ
માડીને તેને પોતાની શક્તી પ્રમાણે કંઈ સોનાનું દા
ન આપીને તે કંન્યાના આશીરવાદ રૂપી વચન-
લેઈને પછી આ લોકનાથ રસ ખાવો. ત્યાર કે જે
ઘડી થાય પછી જે શરીરને કાંઈ સંતાપ થાય તો
સાકર. ગળોનુ સતવ ને વંશલોચન આત્રણ-
જેશાં કરીને આપવું એટલે તે સંતાપ મટે છે.
ખજ્જર. દાદ્ર. દાકમ. સેલડી આ ત્રણસો થોડી
થોડી ખાય તેને કરીને સર્વ મટે છે વા-ધાણા કુ
ટીને તેને ઘીમાં શેકીને ખાયા મઈ સાકર નાખવી.

घाणागरोनो काढो करीने आ रस मेलावीने म
ध मध नाखीने आपे तो गमे तेवो ताव तुरतना
श पामशे. वाळो अडुणसानो काढो करीने मध
मध साकर मेलावीने आ रस आपे तो रक्तपि-
त. कफ. श्वास. स्वरभंग ए रोग सरवे मटे छे.
वा लांग शेकीने चूरण करीने तेमां आ रस मे-
लावीने आपे तो नीद्रा न आवती होय तेने आ
वे छे. संधव. जाणहरडे. पीपर आ ओशडनुं
चूरण करीने तेमां आ रस घालीने ऊना पाणी-
थी ले तो गमे तेवो सुळ वा अन्जरण मटे छे. म
ध. पीपरथी ले ते गमे तेवो ताव मटे छे. दाडमना
फूलना रसमां आ रस लीए तो पेटमां दाली था-
से कपलु रोग थाय छे ते मटे छे. वातरकत, ओ-
करी, मूणव्याधी, नाकनी वाटे लोई पडे छे ते सर्व
मटे छे. गळोना रस काढीने मध साकर मिलावी
ने मे आ रस मिलावीने नाकमां लेतो नाकथी लो-

छे पडतुं बंध थाय छे.- जोरनो मगज- पीपरमो
रनी पीसीनी मात्रा- आ त्रण अेकठां करीने मधसा
कर मिलावीने आ रस मिलावीने आपीअे तो-
ओडकारी तथा हेडकी मटे छे. आ प्रमाणे सरवे-
रोगोनो नाश करनार छे. आ लोकनाथ रस जेट
ला पोटली रस छे तेने ठेकाणे मृगांक- हेमगर्भ-
मौक्तिकाज्यान रसायनना अेना प्रमाणे विधि क
री वापरवा लायक छे अेम जाणवुं.

लघु लोकनाथ रस - कोडीनी मात्रा अेक-
भाग- मंडुर अेक भाग- मरीअे जेना जेटला
आ त्रण ओसडो लेईने जुदा वांटीने घीमां ज
ल करवो- पछी घी सुकई जाय अेटले नागरवेलना पा-
ननो रसमां जल करीने मास प्रमाण गोळी ओक
रवी- अेने लघु लोकनाथ रस कहे छे. ते रस मध
तथा मांजण बरोबर लेवो पोहोर पोहोरना अं
तरे लेतो समान क्षय मटे छे. या आप्रमाणे अेक

मांडर ते तो राजयक्ष्मादीने दूर करे छे.

मृगांकपोटलीरस- सोनाना बारीक पत्रा करीने तेना समभाग शुध्ध करेलो पारो लेईने बेने भेगां करीने कांचनवृक्षना पानना रसमां खल करवो. अथवा लाल लालहीना रसमां त्यांसुधी सरवे-एक थई जाय त्यांसुधी खल करवो. पछी सारो एक पीठ करवो. पछी सोन्याथी थोथो भाग टांकण खार, सोन्याथी बमणा मोतीनी मात्रा, सोनाना ज शेजर गंधक ए सरवे लेईने खल करवो. पछी तेना गोळो करवो ने उपर माटीनो लेप करवो. सुका य एटले माटीना बे संकोरां लेईने संपुट करीने ते गोळो मंई घालीने माटीनुं मारलुं लेईने तेमां मीठुं भरवुं ने वचमां ते गोळो राखवो. पछी तेना उपर मीठुं भरीने बधुं मारलुं मीठाथी भरवुं. मारलानी मोंमा बीजुं मारलुं उधुं पाडीने तेने कापड माटी करवी पछी मोटी गजपुटनी आंच देवी. ताडुं

થાય એટલે બાહાર કાઢીને વલી એનરીતે સર
વે ઓશડો તથા રસમાં જલ કરીને એનરીતે મો
ટી ગજપુટની આંચ દેવી. એવી રીતે જે આંચ દે
વી તેથી માત્રા શુધ્ધ થાય છે તેને મૃગાંક પોટલી
રસ કેહે છે. આ પોટલી રસ આઠ મરી અથવા
ત્રણ પીપર મિલાવીને આપવો. યા રોગીની શ-
કતી જોઈને એક ગુંજ પ્રમાણે આપવો. વધારે રો
ગ ઘેરાયલો ને અશક્તીવાન હોયતો ઘીમાં આ-
પવો અથવા મધમાં આપવો. અંતઃકરણ શુધ્ધ ક
રીને શુચિર્ભુત થઈને જેમ લોકનાથ રસ સરખું
પથ કરવું. આ પ્રમાણે આચરણ કરે તો આ રસા
યણ જોઈને આપવું. વીલા માણસને આપવું ન-
હીં કારણ તેનાથી પથ બરાબર કરાસે નહીં માટે
માણસનો બરોબર વિશ્વાસ જોઈને આપે તો એટ-
લા રોગને મટાડ છે. ક્ષય. સંગ્રહણી. શ્વાસકાસ.
ક્ષય. આવટણે. શરીરની કાંતી. જલહાની એ સર-

वेरोगने मटाडे छे तथा धातुनी वधार करशे स्त्री ऊपर घणी प्रीती करशे.पण रसायण छे तेथी घी तथा दुध तथा साकर घणी खावी.

हेमगर्भपोटलीरस – शुध्ध पारो एकला ग तेथी चोथो हीसो जस्त करेलो सुरमो आ जे- थी जमणो गंधक लेईने आ सरवे कांचन वृक्ष- ना रसमां जल करवो. तेनो गोळो करवो पछी मा टीना जे संकोरां लेईने ते गोळाने मांहे भरीने सं पुट करवो ने सारी कापडमाटी करवी. पछी एक हात ऊंडो खाडो करवो तेना नीचे एक संपुट मा य एवडो न्हानो खाडो करवो. पछी ते न्हाना खा डामां संपुट मुकीने तेना ऊपर एक आंगलमां ओछी माटी पुरीने पछी ते खाडो जधो छाणाथी भरवो ने अग्नी देवो. छाणा बरी जाय तो बीजुं नाखवां.एवी रीते दीन त्रण सुधी भटी राखवी पछी ताढी थवा देवी, पछी मांहेथी ते संपुट काढवो.

આવી રીતે લટી કરે તેને લૂઘર યંત્ર કેહે છે. તે સં
પુટમાંથી ઓશડો કાઢીને તેના એટલો ગંધક લેઈ
ને આદુના રસમાં જલ કરવો પછી ચિત્રકના રસ
માં જલ કરવો. પછી મોટા પીલાં કોડાં લેઈને તેમાં
તે ઓશડ ભરવું. પછી ઓશડથી આઠમો હીસો
ટંકણખાર. ટંકણખારના બરોબર વચનાગ લેઈ-
ને બેને નિવડુંગાના રસમાં જલ કરીને તે કોડાના
મોંમા તેની મુદ્રા કરવી. પછી એક માટલું લેઈ-
ને તેમાં ચુનાનો લેપ કરવો પછી તેમાં તે કોડાં મુ
કવાં. તેના ઉપર બીજું માટલું ઉંધું ઢાંકવું ને તેના
સાંધામાં કાપડ માટી કરવી. પછી ગજપુટ અગ્ની
દેવો. ટાઢું થાય એટલે બાહાર કાઢીને રાખવું. તે
ને હેમગર્ભ પોટલી રસ કેહે છે. આ રસ લોકના-
થ રસ સરીખો છે તેને રીતે ખાવો. ને તે કરતાં વિ
શેષ પથ્ય કરવું. ત્રણ દિવસ મિઠાનું પથ્ય કરવું. ને
આ ઓશડથી ઓકારી થાય તો ગણોનો કાઢો ક-

रीने तेमां मधं नाजीने पाय तो ओकारी मटे. कफ
नो कोप थाय तो गोण ने आदु ओ जे वाटीने आ
पवो तेथी कफ मटे छे. वा रेच लागे तो लांग थो
डी शेकीने मीठा दहीमां आपेतो जुलाज बंध
थाय छे. वा आ रसायण मात्राथी उदर रस वा
क्षय. श्वास संग्रहणी. अवठण ओ सरवे रो
ग दुर थाय छे. अग्नी प्रदीप थाय छे. कफ वा-
युने मटाडे छे पण बरोबर पथ पारे तेना का
मनी छे.

उनमाद रस — शुध्य करेलो पारो ओक ला
ग. गंधक ओक लाग. सुंठ. मरी. पीपर आ त्रण
ओसडो तेना बरोबर लेवां. पछी धत्तुराना फ
लना रसमां ओक दिवस खल करवो तेनी पुट क
रवी. ते पुट ने माणसने सन्निपात थयो होय
तेने सुंघाडवी तेथी सन्निपात मटे छे. पुटने गु
नराती छीकणी कहे छे. ते छीकणी सुंघाडे, तो मा-

થામાંથી પીત ઊતરે ને સન્નિપણાં ઠેકાણે બેસે.

આંજન રસ – નીપાળાના બીજનેછાલ કાઢીને લેવા. મરી પીપર પારો એ સરવે ઓશડો સમભાગ લેઈને બંલીરાના રસમાં સાત દીવસ સુધી ખલ કરવો પછી તેની ગોળી એક કરવી. તે ગોળી પાણીમાં ઘસીને આંખમાં અંજન કરે તો સન્નિપાત મટે. માથાનો પવન સરખો થાય અને ચિત્ત ઠેકાણે આવે.

નારાચ રસ – પારો એક ભાગ, ટાંકણખારની લાઈ એક ભાગ, મરી એક ભાગ, ગંધક પીપર સુંઠ આ ઓશડો ત્રણ મરીથી બમણાં, શુધ્ધ કરેલા નીપાળાના બી સર્વના સમભાગ આ સરવે ઓશડો એકઠાં કરીને ખલ કરવો પછી તેની પડી કરવી. એને નારાચ રસ કેહે છે. આ રસ જુલાબ લેવો હોય તો તેને ઊના પાણીમાં બે ગુંજ પ્રમાણે આપવી તેનેથી જુલાબ લાગસે તેથી પે-

ટના રોગ સરવે મટે છે મલ છુટશે વાયુ ઊર્ધ્વગ
તીને પામે તો સરવે નલદીથી મટે છે. ઊપર જી
ચડીને ઘણું ઘી જાવું તેથી ઘણો લાગે તો તા-
ડા પાણીથી ન્હવરાવવો.

ઇચ્છાભેદી રસ - હીંગલો, ટંકણખારની
લાહી, સુઠ, પીપર, આ ચાર ઓશડો કર્ષ કર્ષ પ્ર
માણે લેવા. થોડ. શુધ્ધ કરેલા નીપાળાનાં જી ન
આ બે ઓશડો એક પલ પલ પ્રમાણે લેવાં. આ
સરવે ઓશડો એકઠાં કરીને ઝીણાં વાંટીને કપડ
છાણ કરીને પડીઓ કરવી. તે જુલાબ લેવામાં ઘ
ણી ઊત્તમ છે. તેની પડી એક ત્રણ ગુંજ પ્રમાણે
લેઈને ઊપર ગાયનું દુધ પીવું. તેનેથી ઘણો સારો
જુલાબ લાગશે ને પેટના સરવે રોગ મટે છે. મલનો
અવરોધન મટીને મલ સાફ થાશે.

શાન મૃગાંક રસ - પારાની માત્રા ત્રણ લા-
ગ, સોનાની માત્રા અજશજની માત્રા એક લાગ,

મનસીલ ગંધક હરતાલ એ ત્રણ ઓશડો શુધ્ધ કરવાં જે જે ભાગ લેઈને સરવે એકઠાં કરીને ખલ કરવો. પછી મોટા મોટા કોડા લેઈને તેમાં તે ઓશડો ભરવા. પછી ટાંકણખાર બકરીના દુધમાં વાટીને તે કોડાના મોંમા મુદ્રા કરવી. પછી તે માટલા માં ભરવી ને ઊપર બીજું માટલું ઊંધું મુકવું. પછી તેના સાંધામાં કાપડમાટી કરવી ને ગજપુટની આં ચ આપવી. ટાઢું થાય એટલે તેમાંથી ઓશડ કા ઢીને ખલ કરીને રાખવું તેને રાજમૃગાંક રસ કેહે છે. આ રસ દશ પીપર વા ઓગણત્રીશ મરીનુ ચૂરણ કરીને મધ મિલાવીને આ રસ ચાર ચાર ગું ન પ્રમાણ દેવો તેને કરીને ક્ષયરોગ મટે છે.

સ્વયમગ્નિ રસ - શુધ્ધ કરેલો પારો એ ક ભાગ, ગંધક બે ભાગ, આ બેને એકઠાં કરીને ખલ કરવો. તેને કાજલી કરવી. પછી તેના સમ ભાગ લોહ માત્રા લેવી. પછી તેના ભેગી મિલાવીને

કોરકુડાના રસમાં જે પોર સુધી જલ કરવો. પછી તેનો એક ગોળો કરવો તે ગોળો તાંબાના વાસણ માં રાખવો. પછી ઊપર સુરતી એરંડાના પાને તે-ગોળા ઊપર વેટવાં. પછી તે ગોળો તાપમાં સુકવવો. પછી કોઈ અંનનો ઢગળો વા અંન ભરવા-નો કોઠાર તેમાં એક પુરૂષ ઊંડે તે ગોળો રાખવો. તે ચાર પોર સુધી રાખવો પછી બાહાર કાઢવો-તો તેની માત્રા થાય છે. તે માત્રાને જલ કરીને પુ ગડેથી ગાળીને પાણીમાં થોડી મુકી લેવી તે પાંણી માં તરસે. પછી તે માત્રાના પુટ દેવાં તે- કોરકુડા ના રસમાં સાત પુટ દેવાં ૧. માકાના રસના પુ ટ સાત દેવાં ૨. કાંગોલીના રસના સાત પુટ દેવાં ૩. કોહોડાના રસના સાત પુટ દેવાં ૪. મુંડીના રસ ના સાત પુટ દેવાં ૫. પુનર્નવાના રસના સાત પુટ દેવાં ૬. સહદેવીના રસના સાત પુટ દેવાં ૭. ગરો ના રસના સાત પુટ દેવાં ૮. નીલના રસના સાત

પુટ દેવાં ૭. નિર્ગુંડીના રસના સાત પુટ દેવાં ૧૦. ચિત્રકના રસના સાત પુટ દેવાં ૧૧. આવી રીતે પુટ દેવાય એટલે રસાયણ સિધ્ધ થાય છે. એને સ્વયંઅગ્નિ રસ કહે છે. આ રસ વીર્યવાન છે. મોટા મોટા પુરૂષોએ કહેલ આ સ્વયંઅગ્નિ રસ સરવે રોગને મટાડે છે. આ સ્વયંઅગ્નિ રસ ત્રિફળાના ચૂરણમાં મધ મેલાવીને જે નિષ્કુ પ્રમાણ આપેથી સરવે રોગ દૂર થાય છે. વા સુંઠ મરી પીપર હરડાં બેહેડાં આંબળાં છેલાચી નાયફળ લવીંગ આ નવ ઓશડોનું ચૂરણ કરીને માંહે તેના સમભાગ રસ નાખીને પછી મધ મિલાવીને જે નિષ્કુ પ્રમાણ આપ્યું હોય તો ક્ષયરોગ મટે છે. કાસ રોગ મટે છે. આગલ લોહનું ચૂરણ કહ્યું છે તે માત્રા નાખવી. વા રસાયણ કહ્યું છે તે શોધેલું નાખવું કાચું નાખવું નહીં.

સૂર્યાવર્તરસ — શુધ્ધ પારો એક ભાગ ને

ગંધક પારાથી અરધો લાગ આ બેને કોરઈકાનાર ખલમાં જલ કરવો. પછી તેને કાનલી કરવી. તે કાનલીના સમભાગ તાંબાના પત્રાં લેઈને તેને તે કલંકનો લેપ કરવો. પછી માટીનું મારલું લેઈને તેમાં તે ભરવું. ને મારલા ઊપર બીજું મારલું મુકીને કાપડ માટી કરવી. ચુલા ઊપર ચઢાવવું ને નીચે અગની કરવો. ને એક દિવસ દેવતાની આંચ આપવી. પછી ટાડું થાય એટલે તેમાંથી પત્રા કાઢીને જલ કરવો તેને સૂર્યાવર્તરસ કેહે છે. આ રસ બે ગુંજ પ્રમાણે જે માણસને શ્વાસ છે તેને આપવો તેનેથી શ્વાસ મટે છે.

સ્વચ્છંદભૈરવરસ — શુધ્ધ પારો ૧. લોહ માત્રા ૨. સુવર્ણમાક્ષિકની માત્રા ૩. ગંધક ૪. હરતાલ ૫. બાલહરડે ૬. એરણી ૭. નિર્ગુંડી ૮. સુંઠ ૯. મરી ૧૦. પીપર ૧૧. ટાંકણખારની લાહી ૧૨. શુધ્ધ કરેલો વછનાગ ૧૩. આ તેર ઓશડો સમ-

लाग लेईने निर्गुंडीना रसमां एक दिवस जल कर
वो. पछी मुंडीना रसमां एक दिवस जल करवो. प
छी जेजे गुंज प्रमाणे गोळीओ करवी. एने स्व-
च्छंद भैरव रस कहे छे. आ भैरव रस रासना.
गळो. देवदार. सुंठ. एरंडानु मूळ. आ पांचे ओ
शडोनो काढो करीने मांहे गुगळ मेळावीने देवो.
तेने करीने सरवे वायुना रोग मटे छे.

हंसपोटलीनो रस – कोडीनी भस्म १. सुं
ठ २ मरी ३ पीपर ४ टांकणखारनी लाही ५ शुध्ध
करेलो वछनाग ६ गंधक ७ शुध्ध करेलो पारो ८.
आ आठ ओशडो समभागे लेईने नगोडना र
समां जल करवो. पछी मासा मासा प्रमाणे गो-
ळीओ करवी तेने हंसपोटली रस कहे छे. आ
रसायण मरीनुं चूरण बरोबर घीमांथी लेवुं.
तेने करीने संग्रहणी रोग दुर थाय छे. एनाउप
र मोरी छासने भात खावो उत्तम छे.

त्रिविक्रमरस – तांबानी मात्राना बरोबर बकरीनुं दुध लेईने तेमां तांबानी मात्रा नाखी ने ऊकाळवुं. कोरी थाय त्यांसुधी ऊकाळवुं. पछी ते तांबानी मात्रा तथा शुध्ध करेलो पारो गंधक आ त्रण ओशडो समभागे लेईने निर्गुंडीना रसमां खल एक दिवस करवो ने गोळो करवो. पछी वालुकायंत्रमां घालीने एक पोहोर अग्नी करवो. ठा डुं थाय एटले बाहार काढीने तेमांथी ओशड का ढी लेवुं. एने त्रिविक्रमरस केहे छे. आ रस जे गुंज प्रमाणे माहाळुंगीना मूळना रसमां अथवा का ढा करीने तेमां आपवुं. एने करीने अश्मरी रोग एक महिनानो हशे तोए मटे छे तेमां संशय नहीं.

महातालेश्वर रस – हरताल १. स्वर्णमाक्षिकनी मात्रा २. मनसील ७. शुध्ध करेलो पारो ४. सींधव ५. टांकणखार ६ आ छ ओशडो समभाग पाराथी बमणो गंधक. गंधकना समभाग तांबा

ની માત્રા લેઈને સરવે એકઠી કરીને તેનો જલ કર-
વો- પછી જંબીરાના રસમાં પાંચ દિવસ સુધી જલ
કરવો- પછી માટીના બે સંકોરાં લાવીને તેમાં ભરવું
તેને સંપુટ કરવો સારી રીતે કાપડમાટી કરવી પછી
ભૂધરયંત્રમાં ગજપુટ દેવો- ભુધરયંત્ર કરવાની રી
ત એ છે જે- ભટીનો ખાડો કરીને તેમાં સંપુટ રહે
તેટલો નાહાનો ખાડો કરીને તેમાં તે સંપુટ મેલી-
ને ઉપર અરધ તસુ માટી પુરીને પછી છાણા પુરી-
ને સળગાવે તે ભુધરયંત્ર કેવાય છે- પછી ટાડું થા
ય એટલે બાહાર કાઢીને પછી જંબીરાના રસમાં
પાંચ દિવસ જલ કરીને એજ રીતે ભુધરયંત્રમાં
પકવવું- એવા સાત પુટ દેવા તારે માત્રા થાય છે-
તે માત્રા છ પલ લેવી- તાંબાની માત્રા બે પલ લે
વી- લોહમાત્રા ચાર પલ લેવી- એ ત્રણ માત્રા એ-
કઠી કરીને જલ કરવો પછી જંબીરાના રસમાં એ
ક દિવસ જલ કરવો- પછી માટીના સંકોરાં બેમુ સં

પુટકરીને તેમાં તે ભરવું. સારી રીતે કાપડમાટી ક-
રીને હલકા અગ્નીની ગજપુટ આંચ દેવી. ટાઢું થા-
ય એટલે બાહાર કાઢીને તેનાથી તીન્ને હીસો શુ-
ધ્ધ કરેલો વછનાગ લેઈને બારીક વાટીને તેના ભે-
ગો કરવો. એને મહાતાલેશ્વર રસ કેહે છે. આ ર-
સ અડધા નિષ્ક પ્રમાણ ભેસના ઘીમાં આપવો.
તેના ઊપર તરત ઘી મધ એકઠાં કરીને તેમાં
બાવચીનું ચૂરણ કરીને એક કર્ષ પ્રમાણ કરી
ને મઈ તે માત્રા નાખીને આપવી. તેને કરીને સારા
શરીરમાં કોઢ નીકરેલ હસે તે જલદીથી મટે છે. વા
ગમે તેવા રોગના હસે વા ગમે તેટલા દિવસના હસે
તોએ મટે છે તેમાં ભુલ નહીં.

કુષ્ઠ કુઠારરસ – પારાની માત્રા ૧. ગંધક ૨.
લોહમાત્રા ૩ તાંબાની માત્રા ૪. ગુગલ ૫. હરડાં ૬
બેહેડાં ૭ આંબલાં ૮ બકામસીંબડીના ફુલ ૯ ચિત્ર
ક ૧૦ સિલાજીત ૧૧ આ અગીઆર ઓશડો એક-

એકુ ઓશડ શોલ શોલ શાણ પ્રમાણે લેવાં. વાં ઓશ
ઠ શાણ કરંન જીન લેવાં. પછી સરવેનું બારીક ચૂ
રણ કરવું. પછી અજરકની માત્રા ઓશઠ શાણ પ્ર
માણે લેવી તે ચૂરણમાં મેલવવી પછી ઘીનું રીતું મા
ટીનું વાસણ લેઈને તેમાં ઘીને મધ મિલાવીને મેં
તે ચૂરણ મિલાવવું પછી રાખવી તેને કુષ્ટકુઠારર
સ કેહે છે. આ રસ જે નિષ્ક પ્રમાણે આપવું. તેને
કરીને સરવે જાતના કુષ્ટ વા ગલત કુષ્ટ નાસ થઈ મટે છે.

ઊદયાદિત્યરસ - શુધ્ધ કરેલો પારો ગંધ
ક એ બે કોરકંડાના રસમાં ખલ કરીને તેનો ગો-
ળો કરવો. તે ગોળો માટલામાં રાખીને પરથી ત્રણ
ગણી તાંબું લેઈને તેની વાટકી કરીને તે ગોળાના
ઊપર ઊંધી વારવી. તેના સાંધામાં રાજ સારી પેઠે પુ
રવી. પછી સાંણપાણીને એકાંઠર કરીને તે વાટકી
ને લેપ કરવો. પછી તે માટલાના ચુલા ઊપર ચઢા-
વવું. પછી મોટા અગ્નીની જાળ બે પોહોર સુધી

દેવો. તાડું થાય એટલે તેને જલમાં નાંખીને પુટ દેવાં
તેના ઓશડાં– કરાંગીજરો ૧. ચિત્રક ૨. હરડાં ૩.
જેહેડાં ૪. આંજરાં ૫. જાવરની સીંગનો ભષ્ઠેનો ગ
રલ ૬. વાવડીંગ ૭. જાવત્રી ૮ આ આઠ ઓશડો
નો કાઢો કરીને તે રસાયણને તે કાઢામાં એક દિ
વસ જલ કરવો. પછી કોરૂં થાય એટલે તે રસાય-
ણને ઊદયાદિત્યરસ કેહે છે. આ રસાયણ ખેર-
ની સાલનો કાઢો કરીને ભષ્ઠે જાવંત્રીનું ચૂરણ ત્રણ
સણ નાખીને તે રસાયણ આપવું અથવા ગાયના
દુધમાં આપવું અથવા ત્રિફળાના કાઢામાં આપવું.
તેને કરીને વિચર્ચિકા રોગ મટે છે. વિચર્ચિકા રોગઘ-
ણું કરીને અણજાસે નહીં માટે તેની રીત એટલે તેનું
રૂપ કહું છું. ઘણું કરીને પગ ફાડે છે તથા તલગ
ર ભષ્ઠને લાગુ છે દાહ કુષ્ટ વાતરક્ત એ રોગ સ-
રવે મટે છે. આ ઊદયાદિત્ય રસ જાતાં જાતાં પાં
ચથી સાત દિવસ થાય એટલે તેના આંગ ઊપર

એકદમ ગરમાઈ ફુટી નિકળે છે તેને ચોપડવાનું - ઓશડ - તલના ફૂલ ૧. ગુંજા ૨. હીરાકસી ૩. ઘેતુરો ૪. હાંસપદી ૫. સૂર્યા ફૂલ ૬. ઘુડા ૭ આસાત ઓશડોને મૂળસહીત લેઈને સાત દિવસસુધી તે ફોડાને લેપ કરવો. તેથી તે ફોડા ગમે તેવા હશે તોએ મટે છે. ધોરા કોડ સાધ્ય હસે વા અસાધ્ય હશે તોએ મટે છે એમાં સંશય નહીં. લેપ કરવાનો - બીજો પ્રકાર - ગુંજા વા ચીનકને બારીક વાટીને ચૂરણ કરીને તે પાણીમાં લેપ કરે તો કોડ મટે છે. વા મનસીલ તથા હાંગડીની રાખ વાટીને લેપ કરે - તો કોડ મટે છે ને લાલ સરીખા થાય છે. આ રસાયણ દીન ચળીદ ખાવું ને પથ બરોબર કરવું. જો પથ ચુકે તો મરે માટે ના ચુકવીને વર્ષ દને પણ એવા માણસને આ રસાયણ આપવું નહીં. તેમાં નશો ન લેવો નહીં.

સર્વેશ્વર રસ - શુધ્ધ કરેલો પારો ચિરપલ

પ્રમાણે લેવો. ગંધક એક પલ પ્રમાણે લેવો. પછી એ
નેનો એક પોહોર સુધી જલ કરવો. પછી તાંબાની મા
ત્રા, અબરખની માત્રા, લોહની માત્રા, વા હીંગળો-
આ ચાર ઓશડો ચાર ચાર પલ પ્રમાણે લેવાં. સુવ
ર્ણની માત્રા રૂપાની માત્રા આ બે દશ દશ નિષ્ક લે
વી. હીરાની માત્રા એક માસા પ્રમાણે લેવી. હરતા
લનુ સત્વ બે પલ પ્રમાણે લેવું. આ સરવે તે પારા
તથા ગંધકની કાજલી કરી તેના લેશુ કરીને નં
લીરાના રસમાં એક દિવસ જલ કરવો પછી ધતુ
રાના રસમાં એક દિવસ જલ કરવો પછી અરડુ
સાના રસમાં એક દિવસ જલ કરવો. નિવડુંગીના
રસમાં એક દિવસ જલ કરવો આકડાના દુધમાં
એક દિવસ જલ કરવો. જકામ તીજડીના રસમાં
એક દિવસ જલ કરવો. કર્ણના મૂલના રસમાં એ
ક દિવસ જલ કરવો. પછી તેનો એક ગોળો કરવો.
તે ગોળો વાલુકાયંત્રમાં મુકીને ત્રણ દિવસ સુધી અ-

ग्नि देवो. ताडुं थाय एटले जाहार काढीने तेमांथी रसायण जाहार काढी लेवुं. पछी शोधेलुं वछनागनुं चूरण एक पल प्रमाणे. पीपरनुं चूरण बे पल प्रमाणे आ रसायणमां मेळववुं एटले मात्रा शुद्ध थई. एने सर्वेश्वर रस कहे छे. आ रसायण बे गुंज प्रमाणे मधमां आपवुं. तेना उपर तुरत आवर्षी वा देवदारनुं चुरण एक कर्ष प्रमाण एरंडेल तेल मेलावीने आपवुं. तेणे करीने धोळा कोढ वा मटीक कोढ ए सरवे तुरत मटे छे. सरवे जातना कोढ मटे छे पण पथ बरोबर करवुं तो जावुं.

स्वर्णक्षिरी रस — थोक पल पांच लेईने एक भाटलामां छाश भरीने तेमां थोक नाखीने की-करवी पछी ते छास नाखी देवी. पछी दुधमां उका-ळीने ते दुध नाखी देवुं. पछी ते थोकने धोईने राखवी. पछी मरी बे पल. पारोनी मात्रा एक पल लेईने आ त्रणने एकठा करीने जल करवो. तेने

स्वर्णक्षिरीरसं कहे छे. ते रस निष्कप्रमाण ले तो सुपती ओछ मटे.

प्रमेहजघरस - पारानी मात्रा १. आंतीलो हनी मात्रा २. लोहनी मात्रा ३. शुध्ध करेलो सीला ज्ञत ४, सुवर्णमाक्षिकनी मात्रा ५, मनसील ६. सुंठ ७, मरी ८, पीपर ९, हरडां १०, बेहेडां ११, आंजरां १२, कचकीनुं फूल १३, आंकोलीजीलर १४. हणधर १५. आ पन्नर ओशडो सम लाग लेईने माभावना चूरण करवुं. पछी मात्राना चूरण एकठां करीने भाडाना रसमां जल करवो पछी छांयमां सुकाय एटले फरीने तेन रसमां जल करीने छायामां सुकववो. एवी रीते भाडाना रसमां वीस पुट देवां. तेने प्रमेहजघ रस कहे छे. आ रस निष्कप्रमाण लेईने मधमां मिलावीने लेवे. तेणेकरीने मधु परमा मटे छे. वा जडामलीजडीना जीन छ लेईने, तेनुं चूरण करीने योज्ञाना

घोशामणमां एक पल प्रमाणे लेवुं. वा चूरणं जे निष्क प्रमाणे जी मिलावीने तेमां ते रसायण मिलावीने ले तो घणा दिवसनो परमो मटे छे.

चनीरस — पारो चारलाग. गंधक आठ लाग. हलधर १. हीरडां २. बेहेडां ३. आंजरां ४. हरडे दल ५ आ पांच ओशडो बे बे लाग. नीशोत्तर १. शोधेला नीपाळा २ चित्रक ३ आ त्रण ओशडो त्रण त्रण लाग. सुंठ १ मरी २ पीपर ३ दांतीमूल ४ कडुं ५ आ पांच ओशडो आठ आठ लाग लेईने सरवे ओशडोनुं चूरण करीने नाहानी अरणीना रसमां जल करीने सुकववुं. फरीने तेन रसमां जल करीने सुकववुं. एवी रीते अरणीना रसना पुट सात देवां ने सुकववो पछी लांगशना रसमां पुट सात देवां पछी चित्रकना रसना पुट सात देवां पछी एरंडेल तेलना पुट सात देवां. एवीरीते एकेक रसना पुट सात देईने निष्क निष्क प्र-

माणें गोळीओ करवी. तेमांथी गोळी एक गीना
पाणीना साथे आपवी तेणे करीने जुलाब थाय
छे. घणो लागे तो मोरी छासमां मीठु नाखीने
ते लातना साथे जावी. मीठान साटे सींधव जा
वुं पाणी गीनु आपवुं. आ रसायणने माहावनी
रस केहे छे. तेनाथी जुलाब लागीने पेटना रो-
ग सरवे मटाड छे.

वी द्या धर रस — गंधक १. हरताल २.-
स्वर्णमाक्षिकानी मात्रा ३. तांबानी मात्रा ४. मन
सील ५. शुध्ध करेलो पारो ६ आ छ ओशडो
समभागे लईने जल करीने पीपरीना काढामां
एक दिवस जल करवो. पछी निवडुंगाना रस
मां एक दिवस जल करवो. एने वीद्याधर रस
केहे छे. आ रस अरधा निष्क प्रमाणे मधमां
आपे तो तेने करीने गुल्म रोग वा प्लीहोदर छअ
दीनेमां एवा पेटना सात रोग छे ते सरवे मटे छे.

त्रिनेत्र रस – टांकणखार १. हरणानुं सींग २. सुवर्णमात्रा ३ तांबानीमात्रा ४ पारानीमात्रा ५ आ पांचे ओशडो समभाग लेईने आदाना रसमां एक दिवस सुधी खल करवो. पछी माटीना संडोरां लेईने तेनो संपुट करवो. तेमां ते ओशडो भरीने कपडमाटी करवी. पछी हलका अग्नीथी गजपुट देवो. पछी टाढुं थाय एटले बाहार काढवुं तेने त्रिनेत्र रस केहे छे. आ रस एक मासा प्रमाणे मध मिलावीने मई घी मिलावीने आपवो ऊपर तुरत सींधव १ मरी २ हींगशेकी ने ३ आ त्रणनुं चूरण करीने मांई घी तथा मध मिलावीने आपवुं तेने करीने थाकती भुख गमे तेवुं दुसेवा गमे तेटला दिवसनुं हशे तोए मटे छे तेमां संशय नहीं.

गजकेशरी रस – शुध्ध करेलो पारो ए क लाग १ गंधक जे लाग २ ए बेने एकठां करीने

એક પોહોર ખલ કરવો. પછી ને બેના બરોબર
શુધ્ધ કરેલું તાંબું લેઈને તેનુ કુલડું કરીને તેમાં
તે ઓશડ નાખવું. પછી તેના ઉપર ઢાંકણું બે-
સારીને પછી માટીનું માટલું લેઈને તેમાં મીઠું
ભરવું ને વચ્ચે તે ઓશડવાલું કુલડું મુકવું. ને ઉ
પર મીઠું ભરીને તેને મોં ઉપર બીજું નાહાનું મા
ટલું ઉંધું ઢાંકવું. તેના સાંધામાં કાપડ માટી કર
વી પછી ગજપુટથી મોટો ખાડો કરીને તેમાં છા
ણાભરીને તેના વચ્ચમાં તે માટલું મુકવું. પછી અ
ગ્નીની આંચ આપવી. ટાઢું થાય એટલે બાહાર
કાઢીને તે કુલડું ખલમાં ખલીને ચૂરણ કરવું. તે
ને ગજકેશરી રસ કેહે છે. આ રસ બે ગુંજપ્રમા
ણે આપવું. તે આપવાની રીત એ છે કે બીડાના પા
નના ટુકડામાં આપવું ને ઉપર તુરત હીંગ શેકે-
લો ૧. સુંઠ ૨. જીરૂં ૩. વેખંડ ૪. મરી ૫. આ પાંચે
ઓશડોનું ચૂરણ કરવું તે ઉના પાણીમાં એક ક

ર્ષ પ્રમાણે આપવું. તેને કરીને જે અસાધ્ય શુળ છે તે જલદીથી મટે છે.

અગ્નીમુખરસ - શુધ્ધ કરેલો પારો ૧ શુધ્ધ કરેલો વછનાગ ૨ ગંધક ૩ અજમો ૪ હરડા ૫ બેહેડાં ૬ આંબરાં ૭ સાજીખાર ૮ જવખાર ૯ ચિત્રક ૧૦ સીંધવ ૧૧ જીરૂં ૧૨. સંચળ ૧૩ વાવડીંગ ૧૪ સમુદ્ર મીઠ ૧૫ સુંઠ ૧૬ મરી ૧૭ પીપર ૧૮. આ અઢાર ઓશડનું ચૂરણ કરીને તેમા જંબીરાના રસમાં ખલ કરવો. તેની મરી પ્રમાણે ગોળીઓ કરવી. તેમાંથી એક ગોળી ખાય તો સરવે અજીરણ મટે છે.

અજીરણ કંટક રસ - શુધ્ધ કરેલો પારો ૧ શુધ્ધ કરેલો વછનાગ ૨ ગંધક ૩ આ ત્રણ ઓશડો સમભાગ. મરી તે સરવેના સમભાગ લેઈને સરવેને વાટીને જીણું ચૂરણ કરવું. પછી રીંગણીના રસમાં ખલ કરીને છાયામાં સુકવવો. વળી

रींगणाना रसमां जल करवो ने छायामां सुकववो. एवी रीते एकवीश पुट रींगणीना रसमां देवां. पछी त्रण गुंज प्रमाणे गोळीओ करवी. एने अजीर्णकंटक रस कहे छे. आ रसायणनी एक गोळी सवारमां ले तथा एक सांजे ले उपर पाणी पीवुं तेने करीने सरवे अजीर्ण वा मोड सी मटे छे. पुट देवां रस लेवो ते रींगणीना फळनो लेवो. वा गोळी उपर पाणी पीवुं ते ताडुं पीवुं. आ रसायण घणु उत्तम छे. पथ जरोजर करवुं.

मंथानु भैरव रस – पारानी मात्रा १. तांबानी मात्रा २ हींग ३ पाखाण भेद ४ सींधव ५ गंधक ६ हरताल ७ कटुकी ८ आ आठ ओशडो समभाग लेईने मात्रा विना ओशडोनुं सरवेनुं चूरण करवुं. पछी मात्रा नाखीने जल करवो. पछी पुनर्नवांना रसमां एक दिवस जल करवो पछी देवडांगरीना रसमां एक दिवस जल करवो. पछी

तांदळज्नना रसमां एक दिवस जल करवो. पछी क
डवी दोडकीना रसमां एक दिवस जल करवो. ए
वीरीते जल करीने तेनी गोळीओ करवी. एने
मंथानुत्मैरवरस केहे छे. आ रस एक मासा प्रमा
णे मधमां लेवो तेना उपर लींबडानी छालनो
काडो करीने पीवो तेणे करीने कई मटे छे.

वात नाश रस — पारानी मात्रा १ सोनानी
मात्रा २ हीरानी मात्रा ३ तांबानी मात्रा ४ लोहमा
त्राप स्वर्णमाक्षिकानी मात्रा ६ हरतालमात्रा ७ शु
ध्ध करेला सुरमा ८ मोरथुथानी मात्रा ९ अफीण
१० आ दश ओशडो समभाग. सींधव १ संच
ळ २ बीडलवण ३ जांगडीखार ४ समुद्र मीठ ५
आ पांच ओशडो मलीने एक भाग. केहतो ऊ
परना ओशडो एकेक तोलो होय तो आ पांचखा
र मलीने एक तोलो लेवो. ए सरवे एकठां करीने
नीवडुंगाना दुधमां एक दिवस जल करवो पछी

माशीना बे कंडोरां लेईने संपुट करवो. कापड-
माटी करवीने लुधर यंत्रमां नाखीने अग्नी दे-
वो. ताडुं थाय एटले बाहार काढवुं. तेमांथी
ओशड लेवां. तेने वातनाश रस कहे छे. आर
स एक मासा प्रमाणे आदाना रसमां आपवो.
उपर पीपरीमुळनो काढो मंई पीपरीनुं चूरण
नाखीने आपवुं. तेने करीने संपूर्ण आक्षेपका
दिक वायु मटे छे.

कनकसुंदरी रस — धतुराना बीज आठ
साण. पारो चार साण. गंधक चार साण. तांबानी
मात्रा बे साण. अजरकनी मात्रा चार साण. स्वर्ण
माक्षिक मात्रा बे साण. बंग मात्रा बे साण. सुरमा
शुध्ध करेला त्रण साण. लोहमात्रा आठ साण. शुध्ध
वछनाग त्रण साण. कणलावीनुं मूळ एक पल. आ
प्रमाणे सरवे ओशडो लेईने बारीक करीने खलमां
खलीने लींबुना रसमां एक दिवस खल करवो. पछी

माटीना संकोरां लेईने तेमां ते ओशडो भरीने सं-
पुट करवो. सारी रीते कापडमाटी करवी पछी गजपुट
नी आंच आपवी. ठाडुं थाय एटले बाहार काढी-
ने खलमां खलीने राखवुं. एने कनक सुंदर रस कहे
छे. आ रस आदाना रसमां अथवा लसणना र
समां नाखीने आपवो. तेने करीने मोटो दुर्घट स
न्निपात हशे तोय मटे छे. वा घोला कोड मटे छे.
वा जीर्ण सरवे कोड. विसर्प. भगंदर. ज्वर वीस
दोष. अजरण ए सरवे रोग नाश पामे छे.

सन्निपात भैरवरस– शुध्ध करेलो पारो
त्रण कर्ष. गंधक त्रण कर्ष लेईने तेनी काजली कर
वी. पछी रूपानी मात्रा १. अभरखनी मात्रा २. तां
बानी मात्रा ३. बंग मात्रा ४. नाग मात्रा ५. लोह-
मात्रा ६. आ बधा मात्रा एक एक कर्ष कर्ष लेईने
ते पारा गंधकनी काजलीमां सरवे एकठा करवुं.
पछी सरगवानी छालना रसमां एक पोहोर खल

કરવો. પછી ભાટ અંલસીના રસમાં એક પોહોર જ
લું કરવો. સુંઠના કાઢામાં એક પોહોર જલ કરવો.
જોરકૂળના રસમાં એક પોહોર જલ કરવો. તાંદણ-
અના રસમાં એક પોહોર જલ કરવો. એવી રીતે અ
દાઅધ જલ કરવો. પછી તેના ઊપર લુગડાનો કટ-
કો વીટીને તે ગોળો કાંસાના પાલામાં મુકીને ઊપ
ર બીજો પાલો ઊંધો ઢાંકવો. પછી કાપડ માટી ક
રવી. પછી માટીનું માટલું લેઈને તેમાં અરધ સુધી
મીઠું ભરીને તે ગોળો મુકીને ઊપર પાછી મીઠું ભરવું.
મધ્યે તે કાંસાનો સંપુટ રાખીને તે માટલાનું મોં બાં
ધ કરીને ચુલા ઊપર ચઢાવીને નીચે અગ્ની એક
પોહોર સુધી કરવો. ટાઢું થાય એટલે ઊતારીને તે
ગોળો બાહાર કાઢીને તેનું ચૂરણ કરવું. પછી પોવલા
નુ ચૂરણ કરીને એક કર્ષ. વા શોધેલો વછનાગ એ
ક ટાંક. કાળા સાપની કાંચલી લેઈને તે સરવે રસા
યણમાં નાખીને જલ કરવો. પછી કાંસાની કુપીમાં

घालीने तेना मां ऊपर माटीनी गुरदी जेसारवी. प
छी तेना ऊपर कापड माटी करवी. पछी ते कुपी वा
लुकायंत्रमां घालीने ते चुला ऊपर राखीने जे पो
होर अग्नी देवो. ताडुं थाय एटले बाहार काढवुं
ने ते कुपीमांथी ओशड काढीने तेने जल करवो.
पछी तेने बीजां ओशडोनो पुट देवां ते- तगर १
मुसली २ जटामांसी ३ चोक ४ परसा ५ पीपर ६
नीलपुरपी ७ तमालपत्र ८ एलाची ९ चीत्रक १०
रानतुलसी ११ जडीसोप १२ देवडांगरी १३ धत्तु-
रो १४ अगसता १५ मुंडी १६ मोहा १७ राई १८ मे
ण फल १९ आ ओगणीश ओशडोनो आंगरस
काढीने तेना जुदां जुदां जल करीने छायामां सुकव
वुं. एवी रीते सरवे ओशडोना पुट देवां. ने ओ
शडनो रस न निकळे तेनो काढो करीने तेमां ज
ल करवो. ने तेनी गोळीओ करीने राखवी. एने
सन्निपात भैरव रस कहे छे. आ रस जे गुंजप्रमाणे

माहाकुंगीनानरसमां तथा आदानां रसमां आ जे रस
मां शोळ भरीनुं चूरण करीने ते रसमां नाखीने ते
रसायण ए सर्वे एकठर करीने ने माणसने स
न्निपात थयो होय तेने आपवुं. तेने करीने सन्नि
पात मटे छे. आ सन्निपात रस प्रसिध्ध छे एम
जाणवुं.

ग्रहणी कपाट रस— रूपानी मात्रा १ मोती
२ सोनानी मात्रा ३ लोहनी मात्रा ४ आ च्यार ए
केकुं भाग. गंधक बे भाग. शुध्ध करेलो पारो त्र-
ण भाग. लेईने सरवे एकठां करीने जल करवो.
पछी कोठना फुलना रसमां जल करीने तेने हरण
ना सिंगडामां भरवो पछी ते सिंगडाने कपडमा-
टी करवी. पछी तेने हलकी लटीमां नाखीने मध्यम
अग्नी देवो. ताढुं थाय एटले बाहार काढीने ज
लमां जलवुं. पछी चिकणाना रसना पुट सात देवां.
पछी. आंगाडा १. लोध्र २ अतीवीष ३ नागरमो-

था ४ धावडीनां फूल ५ ईन्द्रजव ६ गळो ७ आसा
ત ઓશાડેના આંગરસ કાઢીને એક એકના ત્રણ
ત્રણ પુટ દેવાં વાને આરડુંનો રસ નીકળતો ન
થી તેનો કાઢો કરીને તેના પુટ દેવાં ને છાયામાં
સુકવવો. પછી તેને માસા માસા પ્રમાણે ગોળી
ઓ કરવી. એને ગ્રહણી કપાટરસ કહે છે. એની
એકેકી ગોળી મરીનું ચૂરણ. મધ મિલાવીને લે તો
સરવે અતિસાર વા સરવે સંગ્રહણી નાશ પામે છે
ને અગ્નિ પ્રદીપ્ત કરે છે. રુચિ થાય છે.

ગ્રહણી લસ્મ વજ્રકપાટ રસ- પારાની
માત્રા ૧ અજરજની માત્રા ૨ ગંધક ૩ જવખાર ૪
ટાંકણખાર ૫ એરંડાની છાલ ૬ વેજાડ ૭ આ
સાત ઓશડ સમભાગ લેવાં ને જાલમાં જલ કર-
વાં. પછી અરણીના રસમાં એક દિવસ જલ કર
વો. પછી જંબીરાના રસમાં એક દિવસ જલ કર-
વો. પછી લાંગરાના રસમાં એક દિવસ જલ કરવો.

પછી તેનો ગોળો કરવો ને સુકવવો. તો ગોળો લો-
હની કઢાઈમાં મુકવો. પછી માટીના સંકોરાં લે-
ઈને સંપુટ કરવો. પછી તે કઢાઈ ચુલા ઊપર ચ
ઢાવવી. નીચે હલકો અગ્નિ ચાર ઘડી સુધી કરવો
તાડું થાય એટલે તે ગોળો બાહાર કાઢીને તેનાસ
મ ભાગ અતીવીખનું ચૂરણ. મોચિરસનું ચૂરણ ને
ઈને તે જલમાં જલીને કોઠના ફૂલનો રસના પુટ
સાત દેવાં. ભાંગરાના રસના પુટ સાત દેવાં. ધાવ
ટીના ફૂલના રસના પુટ સાત દેવાં. ઈન્દ્રજવ. ના-
ગરમોથા. લોધ્ર. બોરકુળ. ગળો આ ઓશડોના
જુદાં જુદાં રસ કાઢીને તે રસાયણને એક એક-
ના જુદાં જુદાં પુટ દેવાં. પછી તેની સણ સણ પ્ર
માણે ગોળીઓ કરવી. એને ગ્રહણી વજ્રકપાટર
સ કેહે છે. એની ગોળી જેને સંગ્રહણી રોગ છે
તેને મધમાં આપવી. ઊપર તુરત ચિત્રક. સુ
ઠ. જાંગડીખાર. કુણાંજીલીનાં કુળ. સીંધવ. આ

પાંચ ઓશડોનું ચૂરણ કરીને ઊના પાણીમાં આપવું. તેને કરીને સરવે જાતની સંગ્રહણી રોગ મટે છે..

મદન કામેશ્વર રસ – રૂપાની માત્રા એક ભાગ ૧ હીરાની માત્રા બે ભાગ ૨ સોનાની માત્રા ત્રણ ભાગ ૩. તાંબાની માત્રા ચાર ભાગ ૪ શુધ્ધ પારા પાંચ ભાગ ૫ ગંધક છ ભાગ લોહમાત્રા સાત ભાગ. આ પ્રમાણે સરવે ઓશડો લેઈને જલમાં જલીને કોરકૂડાના રસમાં જલ કરવો. પછી કાંચની સીસી લેવી તેમાં તે ઓશડ ભરવું ઊપર કાપડમાટી કરવી. સીસીના મોંમાં માટીનો ડુચ - મારવો. પછી માટલું લેઈને તેમાં સીંધાલુણ અરધા સુધી ભરવું. પછી તે સીસી મુકીને બાકી રહી હોએ તેમાં પાછું સીંધાલુણ ભરીને સીસીની નલી ઊઘાડી રાખવી. પછી તે માટલા ઊપર બીજું નાહાનું માટલું ઊંધું મુકવું. તેની સાંધામાં કાપડમાટી કરીને તે ચુલા ઊપર ચઢાવ-

वुं. पछी तेनां हेठल हलका हलका अग्नि एक दिवस सुधी करवो पछी ताढुं थाय एटले ते सीसीमांथी ओशाड बाहार काढीने जल करवो. पछी आकडाना दुधना त्रण पुट देवां. पछी आसंधना रसना छपुट देवां. कांकोली. कवचबीज. मुसली. तालीमखानुं. शतावरी. कमलकंद. कथोरा. कसई. आ नव ओशाडना जुदा जुदा रस काढीने एकेका रसना त्रण त्रण पुट देवां. पछी ते रसायण सिध्ध थया छे. पछी तेने चुरण मेलववुं तेना ओशाडो- कस्तुरी १ सुंठ २ मरी३ पीपर ४ कपुर ५ कंकोल ६ ईलायची ७ लवींग ८ आ आठ ओशडो समभाग लेईने तेनुं चुरण करवुं. पछी रसायणथी आठमो हीसो लेईने तेमां भेलववुं. पछी ते रसायण एक साण प्रमाणे आपवुं तेना बरोबर साकर लेईने ते ओसड खावुं. तेना उपर गायनुं दुध पीवुं. तेने करीने शरीर घ-

णुं तेजवाळुं थाय छे ने बळवान थाय छे तेजस्वी थाय छे. वाने पुरुषने तरुण अवस्थामां घणी स्त्रीओनो संभोग कर्या हशे तोए पण तेनी धातु खुटवानी नथी. आ रसायणनी पथ्य खाटुं खावुं नहीं. घी दुध साकर आ त्रणसो घणी खावी. आ रसायणे गयेली जुवानी आववामां कांई वार नथी. कारण एकसो ने पांच वरसनो माणस स्त्री संग करसे ने स्त्रीने घणुं सुख ऊपनशे. आ रसायणने मदनकामेश्वर कहे छे तेवोज गुण छे. कामदेव जेवुं तेज थाय ने शरीरमांथी धातु खुटे नहीं.

कंदर्पसुंदर रस – पारानी मात्रा १ हीरानी मात्रा २ नागमात्रा ३ मोती ४ रूपानी मात्रा ५ सोनानी मात्रा ६ धोळा अबरखनी मात्रा ७ आ सात ओशडो कर्ष कर्ष लईने एकठी करवी. पछी खेरनी छालनो रसमां खल करवो. पछी परवाळानुं

ચૂરણ વાગઘડ એ જે ઓશડો જે જે કર્ષ લેઈને-
તેમાં મેલાવવી ને આસનનો રસ કાઢીને તે સર
વે ભેગાં જલ કરવાં. પછી તે ઓશડ હરણના-
સીંગડામાં ભરચું તેને ઘણી મનજુત કાપડમાટી
કરવી. પછી હલકા અગનીની ગજપુટ આંચ દેવી.
ટાઢું થાય એટલે બાહાર કાઢવું. પછી ખલમાંજ
ણ કરવો. પછી તે રસાયણને પુટ દેવાં તેના ઓશ
ડો- ધાયટીના ફુલ ૧ કાંકોલીના જલાવી આસન
૨ જેઠીમધ ૩ જટામાંસી ૪ પીકણામૂળ ૫ સેંધા
ને લોક કુતરી કેહે છે ૬ થેકલેહ ૭ કમલનો કાંકેટ
શીંગણજેટ ૯ હરાજ ૧૦ પીપર ૧૧ જાહાંગુલ ૧૨
શતાવરી ૧૩ ચનોજડી ૧૪ ભારંગ ૧૫ રનમુંગી
૧૬ અડાણી અડદ ૧૭ ફાલસા ૧૮ કથીરા ૧૯ મો
હ ૨૦ કોંટ જીન ૨૧. આ એકવીશ ઓશડોના
જુદા જુદા રસ કાઢીને જુદા જુદા એક એક પુટ દે
વાં. પછી છાયામાં સુકવવાં તેનું ચૂરણ કરવું [illegible]

કંદર્પસુંદર રસ કહે છે- એના બરોબર ચૂરણ કરી
લેવાં તેના ઓશડો- ઈલાયચી ૧ તજ ૨ તમાલ-
પત્ર ૩ વાંસલોચન ૪ લવીંગ ૫ અગર ૬ કેશર ૭
નાગર મોથા ૮ કસ્તુરી ૯ પીપર ૧૦ વાળા ૧૧ કપુર
૧૨ આ બાર ઓશડોનું ચૂરણ કરીને એક સાણ
પ્રમાણે અને આ રસાયણ એક સાણ પ્રમાણે એ બે
એકઠાં કરીને એક કર્ષ પ્રમાણે ઘી લેઈને તેમાં મે-
ળવીને- આંબળાં લુઈકોળુ સાકર આ ઓશડનું
ચૂરણ કરીને એક એક કર્ષ પ્રમાણે લેઈને તે ઘીમાં
મિલવવું પછી રાત ઊપર લેવું તેના ઊપર તુરત દુ
ધ બે પલ પ્રમાણે પીવું. તેણે કરીને પુરૂષને ઘણી
સ્ત્રી ભોગવી તોઅ ધાતુક્ષય થાય નહીં એવું ધા
તુને વધારનાર છે.

લોહરસાયણ – શુધ્ધ પારો એક ભાગ-
શુધ્ધ ગંધક બે ભાગ- એ બેની કાજલી કરવી. પ
છી કાજલીના બરોબર તીક્ષ્ણ લોઢાનું ચૂરણ લેઈને

તે કોનલીના ભેગુ એક પોહોર સુધી જલ કરવો. પછી કોરકડાના રસમાં એક દિવસ સુધી જલ કરવો. પછી તે ઓશડમાંથી ગરમ ગરમ ઘુમાડી સરખું નીકળવા લાગે એટલે તેનો ગોળો કરવો. પછી તાંબાના વાસણમાં તે ગોળો રાખવો પછી સારના ઢગળામાં ત્રણ દિવસ સુધી પુરીને રાખવું. ચોથા દિવસે બાહાર કાઢીને પછી જલ કરવો ને તાપમાં સુકવવો. પછી રાનતુળસીના રસના ત્રણ પુટ દેવાં. પછી સુંઠ મરી પીંપર આ ઓશડોનો જુદા જુદા કાઢો કરીને જુદા જુદા એક એકના પુટ ત્રણ ત્રણ દેવાં. પછી અરડુસા ચીત્રક ગળો આ ત્રણના જુદા જુદા રસ કાઢીને જુદા જુદા ત્રણ ત્રણ પુટ દેવાં. પછી તે રસાયણ લોઢાની કઢાઈમાં રાખવું ને તેને બીજા પુટ દેવાં તેના ઓશડો- હરડા ૧ બેહેડા ૨ આંબળાં ૩ નગોડ ૪ દાડમની છાલ ૫ કમલનો ડાંડો ૬ લાંગરાં ૭ પીલો કડો ૮ બાજરા ૯ કેળનો

ડુંદ ૧૦ લીલાંમાં વા અરણ ૧૧ નીલપુષ્પી ૧૨ મુંડી ૧૩ જાવળની છાલનો રસ ૧૪. આ ચૌદ ઔશડોના જુદા જુદા રસ કાઢીને જુદા જુદા એક એકના ત્રણ ત્રણ પુટ દેવાં. પછી તે રસાયણ એક ટાંક પ્રમાણે મધ ને ઘી એ એકઠાં કરીને તેમાં તે મિલાવીને આપવું. તેના ઉપર ત્રિફળાનો કાઢો કરીને એક પલ પ્રમાણે દેવો. આ પ્રમાણે ત્રણ માસ સુધી લે તો અંગમાં જલ ઘણું આવે ને ધોલા કેશ થયા હોય તો કાલા કેશ આવે. વા મધ પીપળમાં લે તો અગ્ની મંદ શ્વાસ કાસ પંડુરોગ ડુંદ વાયુ એ સરવે દુર થાય છે. વા ગળોના સત્વના બરોબર મધ મિલાવીને લે તો વાતરક્ત વા મૂત્ર દોષ વા પાણીથી થયેલી ને સંગ્રહણી તે વા અંડવૃધ્ધી એ સરવે રોગ મટે છે. વા એ રસાયણ બળ દેનાર છે વા કાંતી દેનાર છે વા સ્ત્રી સંગ કરવાવીષે ઘણો આનંદ દેનાર છે આયુષ્ય વધારનાર છે

એમ જાણવું. વા એ રસાયણ લીયે તો જાડુંવા
ળેલ ઊડદ મોહ્ડા મધ્ય ડેહેતાં દારૂ જાદી નણાસ
ડસી જાવી નહીં.

આનંદ ભૈરવ રસ – હીંગળો ૧ વછના
ગ ૨ ટાંકણખાર ૩ મરી ૪ પીંપર ૫ આ પાંચ-
ઓશડોનું ચૂરણ કરીને તેને આદાના રસમાં ખ
લ કરીને અડદના દાણા જેવડી ગોળીઓ કરવી
તેને આનંદ ભૈરવ રસ કેહે છે. તે મધમાં મિલાવી
ને આપે તો અતિસારને દુર કરે છે.

નીપાળાનું શોધન – નીપાળા લઈને ફો
લીને મઈથી જી કાઢવાં. તેમાંથી જીભ કાઢવી પ
છી તેને છાણમાં ઘાલીને દીન સાત સુધી રાખવા.
પછી તે છાણમાંથી કાઢીને સારા પાણીથી ધોઈને
છાયામાં સુકવવા તેથી શુધ્ધ થાય છે.

વછનાગનું શોધન – વછનાગના જારી
ક કકડા કરવા પછી વછનાગથી દશગણું દુધ લે-

ईने तेमां नाखीने ते दुध उकाळवुं. ते सरवे मावो थाय एटले मर्ढथी वछनाग काढवो ते शुध्ध थय॥

मरी आदि गोळी– मरी एक कर्ष. पीपर एक कर्ष. जवखार अरधो कर्ष. दाडमछाल बे कर्ष. आ चार ओशडोनुं चूरण करीने, आठ कर्ष गोळ ते चुरणमां नाखीने साण साण प्रमाण गोळीओ करवी. ते गोळी खाधेथी कास श्वास ऊर्ध्वकास दूर थाय छे.

व्याधी ज्वरकादि गुटिका– रींगणी १ जुइं २ आंजणां ३ आ त्रण ओशडोनुं चूरण करीने मधमां मिलावीने ले तो ऊर्ध्ववायु वा महाश्वास दुर थाय छे.

गुडादि गुटिका– सुंठ १ खालहरडे २ नागरमोथ ३ आ त्रण ओशडोनुं चूरण करीने तेनाथी जमणो गोळ मेळवीने गोळीओ करवी. तेमांथी एक गोळी खावी. तेने करीने सरवे प्रकारना-

કાસ વા શ્વાસ મટે છે. વા બેહેડાંની છાલ એકલી ને ખાય તો કાસ શ્વાસ મટે છે.

આંબળાદિ ગુટિકા – આંબળાં ૧ કમળ ૨ કોસ્ટ ૩ બકરીની લીંડીઓ ૪ વડની કુંપોર ૫ આ પાંચ ઓશડોનું ચૂરણ કરીને મધ મિલાવીને ગોળીઓ કરવી. તેમાંથી એક ગોળી સવારે વા એક ગોળી સાંજે ખાય તો તરશ ઘણી લાગતી હોય તે વા માંઢામાં ફોડા થયા હોય તેમાં તથા પાણી પડતું હોય તે સરવે મટે છે.

સંજીવન ગુટિકા – વાવડીંગ ૧ સુંઠ ૨ પીપર ૩ બાલહરડે ૪ આંબળાં ૫ બેહેડાં ૬ વેખંડ ૭ ગળો ૮ ભીલામા ૯ શુધ્ધ કરેલો વછનાગ ૧૦ આ દશ ઓશડો સમભાગ લેઈને વાટીને ગાયના મૂત્રમાં ખલ કરીને ગુંજ પ્રમાણે ગોળીઓ કરવી. પછી આદાના રસમાં ગોળી એક એક આપવી. તેણે કરીને અજીર્ણ ૧ ગુલ્મ ૨ મોડસી ૩ સરપનું ઝેર ૪

સન્નિપાત ૫ આટલા સરવે રોગ મટે છે-આ ગો-
ળી માણસને સંજીવન કરનારી છે માટે તેનું નામ
સંજીવન ગુટિકા કહે છે એમ જાણવું.

વ્યોસાદિ ગુટિકા — સુંઠ ૧ મરી ૨ પીપ
ર ૩ આમલવેતસ ૪ તાલીસપત્ર ૫ ચિત્રક ૬ જીરૂં
૭ આંબલી ની છાલ ૮ ચવક ૯ આ નવ ઓશડો
ચાર ચાર ભાગ લેવાં. તજ ૧ એલાયચી ૨ મરી ૩
આ ત્રણ ઓશડો જે જે ભાગ લેવાં. પછી સરવે-
ઓશડો કુટીને ચૂરણ કરવાં તેથી જમણો ગોળ-
ઘાલીને તેની ગોળીઓ કરવી. તેને કરીને અગ્નિ
પ્રદીપ્ત થાય છે વા મુળવ્યાધી જેને હરર કહે છે તે
વા વાતકફથી જે થયેલી સંગ્રહણી તે વા શ્વાસકા
સ ક્ષય વા પેટમાં દાજી જાનુએ કવળુ રોગ થાય
છે તે સ્લીપદ રોગ થાય છે તે. સોજો ગ્રંથી પરમા
લગાંદર જેને કરીને ઘોલા કેશ થાય છે તે પલીતરો
ગ એ સરવે રોગ દુર થાય છે. વા આ ગોળીઓ

स्त्रीसंग करनां घणुं आनंद देनारी छे. वा बुध्धि वधारनारी छे अने शरीरनी जरा अवस्थाने दुर करे छे ने तरुण अवस्था पेदा करे छे.

मंडुरवाटक गुटिका — हरडां १ बेहेडां २ आंवळां ३ सुंठ ४ मरी ५ पीपर ६ चवक ७ देवदार ८ सोनामुखीनी मात्रा ९ तज १० दारुहळदर ११ नागरमोथ १२ वावडींग १३ आ तेर ओशडो एक एक कर्ष प्रमाणे लेईने तेनुं चुरण करवुं. ते नाथी बमणो मंडुर लेवो पछी सरवेथी आठगणुं गायनुं मूत्र लेवुं. तेमां ते चुरण अने ते मंडुर सरवे जलमां जलीने तेनी गोळीओ करवी. ते गोळी छासमां लेवी. तेणे करीने आंजमां कहील रोग थायछे ते पांडुरोग परमा मुळव्याध सोजो कुस्ट कुरु विकार वा वायु अजरण उरुस्तंभरोग ए सरवे रोगने मटाड छे तेमां संशय नहीं.

चंद्रप्रभा गुटिका — कचोरा १ वेज कर ना

गरमोथा ३ करीअतु ४ गळो ५ देवदार ६ कुळदर
७ अतीवीज ८ दाडीं हळदर ९ पीपरीमुळ १० ची-
त्रक ११ धाणा १२ हरडां १३ बेहेडां १४ आंबळां
१५ चवक १६ वावडींग १७ गजपींपर १८ सुंठ १९
मरी २० पीपर २१ सोनामुखीनी मात्रा २२ जवखा
र २३ साज्जीखार २४ सींधव २५ संचल २६ जां
गडी खार २७ आ सत्तावीश ओशडो सरण सरण
प्रमाणे. नसोतर १ दंतीमुळ २ तमालपत्र ३ तज
४ ऐलायची ५ वंशलोचन ६ आ छ ओशडो-
एक एक कर्ष प्रमाणे लेईने सरवेनुं चूरण कर
वुं. वा लोहमात्रा बे कर्ष. साकर चार कर्ष. सीलाज
त आठ कर्ष. गुगल आठ कर्ष लेईने पछी ए सर
वे ओशडो एकठां करवां. तेने वाटीने ते चूरण-
मेलववु पछी तेनी चार साण प्रमाणे गोळीओ
करवी. आ मात्राने चंद्रप्रभा गुटिका केहे छे. आ
चंद्रप्रभा गुटिका सरवे रोगने दूर करनारी एवी

विख्यात छे. ओनाथी वीस जातना परमा वा मूत्रह
छ्र मूत्रघात मूत्रजडा मलजघ पेटकुगवुं शुल.
प्रमेह पीटिका अरजुध जेणे करीने वसण मोटं
थाय छे ते रोग पांडुरोग. कावीण हलमीकरोग.
अंतरगणवायु कटिनुं शुल श्वास कास पगसुन्ते
ते रोग विचर्चिका रोग कुस्ट मुणव्याध कवलु
कंडु लगांदर दंतरोग नेत्ररोग स्त्रीओने धुपणी
लागे छे ते. पुरुषने धातुगत थाय छे ते विकार.
अग्निमांद्य अवढण वातपित्त कफ आ सरवेनो
कोप थयो होय. जे सरवो रोग दुर करनारी जेवी
चंद्रप्रभागुटिका जल देनारी छे स्त्रीसंगमां घणी
इच्छा उत्पात करनारी छे जेवी रसायणी जाणवी.

· **कांकायन गुटिका** - सुवा १ जीरु २ धाणा
३ मरी ४ विष्णुकांत ५ अजमो ६ कलौंजी ७ जा
सान. ओशाडो. चार चार सण प्रमाणे लेवो. हींग
८ सणं प्रमाणे. नवाजार १ साजीखार २ सींधव ३

સંચળ ૪ બીડલોણ ૫ સમુદ્રમીઠ ૬ જાંગડખાર
૭ નસોતર ૮ આ આઠ ઓશડો આઠ આઠ ર-
ણ પ્રમાણે લેવાં. દંતીમુળ ૧ કથીરા ૨ પાષાણનુ-
ણ ૩ વાવડીંગ ૪ દાડમ છાલ ૫ બાલહરડે ૬ ચિ-
ત્રક મુળ ૭ આમલવેતસ ૮ સુંઠ ૯ આ નવ ઓશ
ડો શોલ શોલ રુણ પ્રમાણે લેવાં. પછી સરવે ઓ
શડો એકઠાં કરીને કુટીને તેનું ચૂરણ કરવું. પછી
માહાળુંગીના રસમાં ગોળીઓ કરવી. તેને કાંકા
યન ગુટિકા કહે છે. આ ગોળીઓ કાંકાયન મુની
એં કહી છે માટે તેને કાંકાયન ગુટિકા એમ કહે છે.
આ ગુટિકા ઘીમાં અથવા ગાયના દુધમાં અથવા
મદ્યમાં લેવી અથવા ઊના પાણીમાં લેવી તેને ગુલ્મ
રોગ દુર કરે છે. મદ્યમાં લે તો વાતગુલ્મને મટાડે.
ગાયના દુધમાં લે તો પિત્ત ગુલ્મ મટાડે. ગોમૂત્રમાં
લે તો કફ ગુલ્મ દૂર કરે છે. દશ મુળના કાઢામાં લે
તો ત્રિદોષ ગુલ્મ દૂર કરે છે. ઊંટણીના દુધમાં લે

तो स्त्रीओने रक्तगुल्म दुर थाय छे. घणी छुटी-
ओवी संग्रहणीतें दुर थाय छे. शुळ नंतविकार मु
ळव्याधी जे रोग सरवे दूर करे छे तेमां संशय
नहीं.

योगराज गुगळ – सुंठ १ पीपर २ चव
क ३ पीपरीमुळ ४ चित्रक ५ हींगशेकेलो ६ अज
मोद ७ शाहाजीरं ८ जीरं ९ सरसव १० रेणुका-
जीरु ११ इंद्रजव १२ पहाडमुळ १३ वावडींग १४ ग
जपीपर १५ कुटकी १६ अतीवीज १७ भारंग छा
ल १८ वेजांड १९ मोरवेल २० आ वीश ओश-
डो सरखे प्रमाणे लेवां. आ ओशडथी जम
णा त्रिफळा लेवां पछी ते सरवे ओशड कुटीनें
तेनुं चूरण करवुं. पछी तेना बराबर शुध्य करे
लो गुगल लेवो. तेने बारीक वाटवोने गोळना
पाक सरखो पातळो करवो पछी ते चुरण मांहे
नाखवुं. पछी जांगमात्रा. रूपानी मात्रा. नागमा-

त्रा. लोह मात्रा. अजरज मात्रा. मंडुर मात्रा. रससीं दुर मात्रा. आ सात मात्राओ पलपल प्रमाणे ले-वी. पछी ते गुगलमां नाखवां. सरवे एकठां क-रवां पछी तेनी सण सण प्रमाणें गोळीओ कर वी. पछी घीना रीठवासणमां भरीने राखवी. ते ने योगराज गुगल कहे छे. आ गुगल जाय तो त्रिदोषने मटाडे छे. आ रसायण छे. अने स्त्री-धुनमां वजाणवा लायक छे. आ रसायण पथ कर्याथी गुण आपशे. वा आ रसायणथी सर वे वायुनो रोग वा कोस्ट मुळव्याधी संग्रहणी परमो वातरक्त नाळीशुळ भगंदर उ.घरस क्ष यरोग गुल्म ईपरा शीरोग्रहरोग अग्निमांद्य कास श्वास अचढण आ सरवे रोग दुर करे छे. आ योगराज गुगलने पुरुषने धातुविकार दूर थाय छे स्त्रीने विटाळानो रोग दुर थाय छे. पुरुषने जाय तो धातुनी वधारो करीने पुत्र दे-

नाश करे छे वा वंध्या स्त्रीने पुत्र थाय छे. वा रासना
दिक काढामां ले तो नाना प्रकारना वायुने मटाडे
छे. कांकोलीना काढामां ले तो पीतरोग दुर करे-
छे. सरगवादि काढामां ले तो कफ दुर करे छे.
दारुहळदरना काढामां ले तो परमो दूर थाय छे.
गोमूत्रमां ले तो पांडुरोग मटे छे. वा शरीरमां
मेदो वधे शरीरना कांतीमां वधार थाय छे. क
डवा लींबडाना काढामां रकत वायु ऊपर. गुळ
वेलना काढामां ले तो शुळ मटे छे. सुळ मट-
वा सारु पीपरीनो काढो करीने लेवो. एवी री
ते सरवे वायु तथा सरवे ऊदरना रोग मघ स
रवेने मटाडे छे. आ प्रमाणे अनुपान करीने-
जाव्यो तो घणो फायदा करशे तेमां संशय नहीं.

कैसोर गुगल - हरडां १ बेहेडां २ आंब
ळां ३. गळो ४ आ चार ओशडो एक पथ्य लेइ
ने थोडांक कुटीने लोढानी कढाइमां दोढ शेरपा-

णी लेईने ते ओशडो मांहे नाखीने तेने ઉકાળવું. अरधुं पाणी रहे त्यां सुधी ઉકાળવું. पछी गळीने लेवुं पछी शुध्ध करेलो गुगल ओक पथ्थ प्रमाणे ले ईने तेने जारीक वाटीने ते काढामां नाखवो ने फ रीने ઉકાળવું. तेने लोढानी कडछीथी हलाववुं ते जरवा ना दे तेवी रीते हलाववुं. पछी गोळना पाआ जेवुं थाय ओटले उतारवुं. पछी तेमांजी ने ओशडोनुं चूरण करीने नाखवुं ते ओशडो- हरडां १ बेहेडां २ आंबळां ३ गळो ४ आ चार ओशडो अर्धा अर्धा पल प्रमाणे लेवां. सुंठ १ मरी २ पीपर ३ आ त्रण ओशडो जे जे अक्ष प्रमाणें लेवां. वावडींग अरधुं पल लेवुं. दंतीमुळ ओक कर्ष. नसोतर ओक कर्ष. आ सरवे ओशडो- नुं चूरण करीने ते पाआमां मिलाववुं ने सण सण प्रमाण गोळीओ करवी पछी घीनुं रीकुं वासणमां राखवुं. ओने कैसोर गुगल कहे छे. आ गुगल कोर.

ल.पाणीमां वा मंजीस्टादि काढामां वा दुधमां ले-
वे. आ गोळीओ रोगीनी शक्ति जोईने आपवी
वा रोग तपासीने आपवी वा अनुपान करीने ते
अनुपानमां आपवी. तेने करीने शरीरना कुस्ट वा
त्रिदोषथी थयेलो एवो रक्तपित वा रक्तवायु वा
सरवे व्रण गुल्म प्रमेह पीटिका पनमा उदर अग्नि
मांद्य कास पांडुरोग आ सरवे रोग दूर थाय छे.
आ कैसोर गुगल कांती देनारो छे. वासादि काढा
मां लेतो आंखना रोगने मटाडे छे. त्रिफळादिक-
काढामां लेतो गुल्म रोग दूर करे छे. खदिरादि-
काढामां लेतो व्रणरोग कुस्टरोग मटाडे छे. आगो
ळीओ जेने आपवी तेने आटलां वानां तजवां-खा
टुं तीखुं अकरण उपर जमवुं स्त्री पासे जवुं-मेह
नत करवी. गरमाईमां जवुं दारू पीवो रीस करवी.
आटलां वानां जेने गुणनी इच्छा होय तेने तजवां.
आ कहेला प्रमाणे पथ्य करवी तेने करीने उपरना

सरवे रोगनुं मान हठावीने कांती वधारे छे.

त्रिफला गुगळ— हरडां १ बेहेडां २ आं-
बळां ३ पीपर ४ आ च्यार ओशडो एक एक प
ल प्रमाणे लेईने तेनुं चूरण करवुं. पछी शुध्ध क
रेलो गुगल पांच पल प्रमाणे लेईने सारो बारीक
वाटीने तेमां ते चूरण मिलावीने गोळीओ करवी.
पछी रोगीनी शकती जोईने आपवी. तेने करीने
भगंदर गुल्म तथा मूळव्याधी मटे छे.

गोक्षुरादि गुगल— गोखरु गोखरू वीस प
ल लेईने थोडा कुटीने पछी पाणी तेनाथी छगणु
लेईने उकाळवुं. ते पाणी अरधुं रहे त्यारे उतार
वुं. पछी शुध्ध करेलो गुगल सात पल लेईने तेक
ढामां नाखीने फरीने उकाळवुं. ते गोळना पाक जा
नेवुं थाय एटले तेमां चूरण नाखवुं तेना ओश
डे– सुंठ १ मरी २ पींपर ३ हरडां ४ बेहेडां ५ आं
बळां ६ नागरमोथा ७ आ सात ओशडो पल पल

प्रमाणे लेईने तेनुं चूरण करीने ते पाआमां ना-
खीने तेनो एक गोळो करवो. पछी तेनी गोळी-
ओ करवी. ते गोळीओ खाए तो गमे तेवो पर-
मो वा मूत्रकृच्छ्र वा स्त्रीने धुपणी थाय छे ते वा
मूत्रघात वातरक्त वालरोग धातुविकार ए स-
रवे रोगने दूर करे छे.

पंचामृत पर्पटी — लोह मात्रा १ अबरख
मात्रा २ तांबानी मात्रा ३ पारानी मात्रा ४ आ चा-
र मात्रा समभाग लेवी. शुध्ध गंधक सरवेथी ब-
मणो लेवो. ए सरवे एकठां करीने खल करवो. प-
छी लोढानी कढाईमां मुकीने चुलाउपर चढाववुं.
पछी नीचे हलको ताप करवो एटले तेमां भांगरा-
नो रस नाखीने सरवे एकंदर थाय त्यारे उतारवुं.
पछी गायनुं छाण लेईने तेना उपर केळनुं पान
मुकीने ते उपर ते रस नाखवो ने उपर बीजुं पतुं
ढांकवुं. पछी टाढुं थाय एटले तेना चोसला थाय

ते ज्ञणवीने लेईने लेवां. तेने पंचामृतंपर्पटीं कहे छे. ते गभे तेवी संग्रहणीने मटाडे छे. तथा अतिसार क्षय ज्वर स्त्रीरोग पंडुरोग कृत्रिमरोग नजमवीगर आम्लपित्त हरस जेने मूळव्याधी कहे छे अग्नीमांद्य आ सरवे रोग पंचामृतपर्पटीथी मटे छे. संग्रहणी ऊपर आपवी होय तो हींग सींधवनु चूरण करीने आपवी. पंडु तथा पीत ऊपर आपवी होय तो जीरानुं चूरण करीने आपवी. आवी रीते सरवे रोग ऊपर अनुपान जोईने आपवी.

अग्नीकुमाररस – पारो तोळो १ गंधक तोळो १ टांकणखार तोळो १ वछनाग तोळो १ कोडीनी मात्रा तोळा २ मरी तोळा ८ आ सरवे ओशडो लींबुना रसमां खल करवो. पछी गुंज प्रमाणे गोळीओ करवी. तेणे करीने अजीर्ण अग्नीमंद शूळ सरदी वीगेरे रोग मटे छे. तेनु अ-

चुपरने आदाना रसमां तथा मधमां तथा नाग
रवेलना पानमां आपवी.

सर्वांग सुंदर रस– सोनु एक भाग.
अजरज त्रण भाग. पारो पांच भाग. गंधक छ
भाग. टंकणखार छ भाग. रूपु त्रण भाग. तांबु
चार भाग. आ सरवे ओशडोने एकठां करीने
लींबुना रसमां जल करवो. पछी थोडोसो गजपु
ट देवो. पछी तेनुं चूरण करवुं. ने ते चूरणना ज
रोजर मोतीनी मात्रा नाखवी. पछी ए ओशड
एक गुंज प्रमाणे आपवुं ते घी साकरमां आप
वुं. तेणेकरीने मेह वा ज्वर अरुची क्षय कास
पांडु भ्रम दाह शूळ ए सरवे रोगने दूर करे छे.

शीतचंडेश्वर रस– पारो १ गंधक २ व
छनाग ३ आ त्रण ओशडो समभाग लेवां नेही
गलोक भाराथी जमणो लेवो. पछी सरवेने नगो
डना पानना रसमां जल पोहोर जे करवो. पछी

આદાના રસમાં જે પોહોર ખલ કરવો. પછી તે માત્રા ચણોઠી પ્રમાણે આદાના રસમાં મધ મિસા વીને આપવી. તેણે કરીને પથીશ જાતનો તાવ છે તે તુરત જાય છે. પણ આવી રીતે પથ્ય કરવી. તેલ ચોળવું. ટાઢા પાણીથી નાવું. ખાટી લુણસ ખાવી તથા વાયડી લુણસ એ સરવે વર્જ કરવાં. દુધ પીવું અંગ શાક શાજવું ને કોઈ વાતે શ્રમ ક રવો નહીં.

કૌસ્તુભ રસ — સોનાની માત્રા એક લાગ. અજરજની માત્રા એક લાગ. રૂપાની માત્રા એક લાગ. પરવાળાની માત્રા એક લાગ. મોતીની માત્રા એક લાગ. સુવર્ણ માક્ષિકની માત્રા બે લાગ. રસસીંદુર સાત લાગ. આ સરવેનો ખલ કરવો. પછી ગાયના દુધની ભાવના દીનબે દેવી. પછી ભાંગરાના રસની ભાવના દીનએ દેવી. પછી તે માત્રા રાજવી તેમાંથી વાલ બેના આસરે

आपवी. तेणे करीने वीस जातना परमा तथा व्रण भगंदर तथा पचीश जातना ज्वर तथा मूत्रकृच्छ्र सरवे प्रकारना वायु आ सरवे रोग दूर थाय छे. आ रसायण कौस्तुल ऋषीए कह्येलुं छे तेथीते नुं नांम कौस्तुल रस केहे छे.

सिध्धगणेश्वर रस— पारो एक भाग. गंधक बे भाग. अबरख त्रण भाग. आ त्रणनो काडीनो जल करवो. पछी काळा धतुराना रस तथा भांगनो आंगरस करवो तथा त्रिकटुना का ढामां आ त्रणे रसना एकेक रसना सात सात भावना आपवी. पछी ते मात्रा एक वाल प्रमाणे मध पीपरमां आपवी. तेणे करीने सरवे जातना ताव नाश पामे छे.

पाशुपतास्त्र रस— पारानी मात्रा १ रससींदुर २ कांती लोहनी मात्रा ३ सोनानी मात्रा ४ अबरखनी मात्रा ५ रूपानी मात्रा ६ मय-

डासींगी ७ शंजमात्रा८ सींप मात्रा ९ प्रवाळमा त्रा १० सुवर्णमाक्षिडानी मात्रा ११ मोतीनी मात्रा १२ सुरमानी मात्रा १३ रसांजन १४ नागमात्रा १५ जांगमात्रा १६ कोडी मात्रा १७ आ सत्तर- ओशडो समभाग लेईने देवघरना ढांढामां जप करवो मास अेक सुधी तो सिध्ध थाय छे. प छी ते मात्रा जे गुंज प्रमाणे साकर तथा मधस रजा लागे लेईने तेमां घी मिलावीने तेमां ते मा त्रा नाखीने ले तो व्रण तथा मेहव्रण तथा गज चर्म विसरप हरस सन्निपात तथा ज्वर वी- गरे सरवे रोगने मटाडे छे. आ रसायणथी घणुं क रीने व्रणने मटाडे छे.

सुवर्णमालिनी वसंत– सोनानी मात्रा मोतीनी मात्रा प्रवालमात्रा रूपानी मात्रा रस्वत- नी मात्रा हींगलो गंधक पारो नीलमात्रा रूपाम्मा क्षीकानी मात्रा सुवर्णमाक्षिकानी मात्रा वंगमा

आ. बछनाग. पैकृत मात्रा लोहमात्रा आ सरवे औ
शडो समभाग लेवां ने जल करवो. पछी गुलाब
ना अत्तरमां जल करवो. पछी कांटासांवरीना
रसमां वा शेलडीना रसमां वा दुधमां वा. नागर
मोथाना काढामां आ सरवे रसमां अेक अेक र
सनी सात सात भावना आपवी. पछी कपुरनी
भावना आपीने गोळीओ करवी. पछी अनुपा
न लेईने वा रोग जोईने आपवी. तेणे करीने पिं
त्तप्रमेह पीत्तज्वर जणीमूत्रपणु पांथरी सरक
स पीलटी तृष्णा मूत्रघातने सरवे जातना पर
मा दूर करे छे. धातुपुष्टी करे छे. घणुं जेर आ
पनार छे. दृष्टी आंजमां तेज ओछु थयुं होय
तो तेज आपे छे.

रससिंदूर करवानी क्रिया– पारो १० भाग
गंधक ४० भाग. नवसागर ५ भाग आ त्रण ओश
डोनी कजली करवी. पछी चित्रकना मूळनो रस तथा

धतुराना पाननो रस तथा कुवेरनो रस आ रसनी जे
ऊडा रसनी अेक अेक दिवस जाल करवो. पछी ते सी
सीमां लरवो. पछी सीसी ऊपर लेप करवो तेनाओ
शाडो- सापना घरनी माटी तथा जडी तथा सोढा-
ना डाडअ- आ त्रण ओशडो अरधा अरधा शेर
लेवां ने झणावाटीने कपडछाण करवां. पछी ते
सीसीने पाणीमां पलारीने कपडाना सर्थी लेप कर
वो. सारी मजबुत करवी. पछी ते सीसीने सुकववी.
पछी वालुकायंत्रमां पोहोर चार सुधी राजवुं. ताडुं
थाय अेटले ते रसायण ते सीसीमांथी काढी लेवुं.
आ रससिंदुर अनुपान जोईने तथा रोग ओळखी
ने आपवुं. तेणे करीने गमे तेवी सरदीमी थअेलो
सन्निपातने मटाडे छे. तेनां अनुपान छे. आदा-
नो रस तथा मध पीपर तथा नागरवेलना पान त
था तुळसीना पान तथा कडवी गोलीना पाननो रस
मां गोळ नाजीने तेमां आपवुं.

चंद्रशिरज्वर रक्षा— अजराजनी मात्रा. लोहमात्रा. मंडुर. रससिंदुर. टांकणखार. गोरुचंदन. आ सरवे ओशडो समभाग लेवां ने तेनो जत्न करीने चूरण करवुं. पछी गोडरणीना रसमां अेक पोहोर जतन करवां ने तेनी अडद जेवडी गोळीओ करवी. ते गोळी अेक नागरवेलना पानमां लेवी. अेवी रीते दीन अेकमां गोळीओ ज लेवां. तेणे करीने गमे तेवो ताव दुर थाय छे.

गोडाचोरी— पारो १ वछनाग २ गंधक ३ हरताल ४ सुंठ ५ मरी ६ पीपर ७ हरडाट जेहे डां ८ आंजणां १० टांकणखार ११ आ अगीआर ओशडो समभाग लेवां. तथा निपाळो जमणो ले वो. पछी ते सरवेनुं चूरण करीने त्रांगराना रसमां दीन २१ सुधी जतन करवो. पछी तेनी गोळीओ गुंन्ज प्रमाणे करवी. तेणे करीने सरवे पेटना रोग मटे छे.

— आ धातुरसायणसंग्रहमां अनेक प्रकारनी धातुवा

अनेक प्रकारनुं रसायण ए सरवे घणुं करीने पुरुषने धातु वधारनार छे. ते करी केन्ने आ प्रमाणे करशो ने ते जो माणस जाशे तो जनमनो नपुंसक हशे ते पण स्त्रीसंग करशे. ने जे सो वरसनो माणस हशे तेने काम उत्पन्न करे छे. ने जे स्त्रीलंपट थशे तो शरीरनो घणो जगाड करे छे ने परमा वीगरे रोग उत्पात थाशे ते माटे आ रसेनथी जनी आवे तेवी धात थंडी रेहेशे. तेने पुरुषातनमां पण जामी पडशे नहीं एवुं ओशाड छे.

आंजणाना ऊकाणामां हणदर नाजीने ऊपर-मध नाजीने पीए तो गमे तेवी धात गरम हशे तोए मटे छे. ने पातली पडी हशे तो मुंगली जेटणा सांज ऊपर पलारीने सवारे ते पाणीमां साकर नांजीने पीवुं तेथी गमे तेटली धात पातणी हशे तो अगाड थाशे.

ओशडोनुं वजननो खुलासो.

८ परमाणुना १ त्रसरेणु तेने वांसी कहेछे.
६ वांसीनी १ मरी. ६ मरीनी राई १
३ राईना १ सीरस. ८ सीरसना यव १
४ यवानी १ गुंज. ६ गुंजनो मासो १
४ मासानो १ सण. तेना व्यवहारी मासा ३
२ टांकना १ कोल. तेना व्यवहारी मासा ६
२ कोलना १ कर्ष. तेना व्यवहारी तोलो १
२ कर्षना ॥ पल. तेना व्यवहारी तोला २
२ अरधीपलना १ पल. तेना व्यवहारी तोला ४
२ पलनी १ प्रसृत. तेना व्यवहारी तोला ८
२ प्रसृतनी १ अंजली. तेना व्यवहारी तोला १६
२ अंजलीनी १ मानीका. तेना व्यवहारी तोला ३२
२ मानीकानी १ प्रस्थ. तेना व्यवहारी तोला ६४
४ प्रस्थना १ आढक. तेना व्यवहारी तोला २५६
४ आढकना १ द्रोण. तेना व्यवहारी तोला १०२४

२ शोगना	१	सुरप.	तेना व्यवहारी तोला		२०४८
२ सुरपाना	१	शोगी.	तेना व्यवहारी तोला		४०९६
४ शोगनी	१	जारी.	तेना व्यवहारी तोला		१६३८४
१०० पलना	१	तुला.	तेना व्यवहारी तोला		४००
२००० पलना	१	भार.	"	"	८०००
४ मासना	१	टांक.	"	"	१
४ मासना	१	अक्ष.	"	"	१
४ अक्षना	१	जीत्व.	"	"	४
४ जीत्वना	१	कुडव.	"	"	१६
४ कुडवना	१	प्रस्थ.	"	"	६४
४ प्रस्थना	१	आढक.	"	"	२५६
४ आढकना	१	रासी.	"	"	१०२४
४ रासीनी	१	गोणी.	"	"	४०९६
४ गोणीनी	१	जारी.	"	"	१६३८४

मासाथी तेष्मारी सुधी ओेक ओेकथी चार गणुं छे. उदाहरण.

४ मासाना	१	सणु.	४ प्रस्थना	१	आडक.
४ सणना	१	कुर्प.	४ आडकना	१	रासी
४ कुर्षना	१	पीत्व	४ रासीना	१	गोली
४ पीत्वना	१	अंजली	४ गोलीनी	१	खारी.
४ अंजलीना	१	प्रस्थ.			

परीभाषाना माप केहेतां तोल. तथा तोलना नाम व्यवहारी तोलथी जुदां छे. व्यवहारी तोलमां ने आपरीभाषाना तोलमां केटलो फेर पडे छे ते उपरज ताव्या प्रमाणें जोवुं तेथी मालम पडी आवशे.

गुणहीनभवेद्दर्षादूर्ध्वंतद्रुपमौषधं ॥ मासद्वयात्तथाचूर्णंहीनवीर्यत्वमाप्नुयात् ॥१॥ हीनत्वंगुटिकालेहौलभते वत्सरात्परं ॥हीनास्युर्घृततैलाद्याश्चतुर्मासाधिकास्तथा ॥२॥ औषध्योलघुपाकस्युर्निर्वीर्यावत्सरात्परं ॥पुराणास्युर्गुणैर्युक्ताआसवाधातवोरसा ॥३॥ व्याधेरनु

कंयद्द्रव्यंगणोक्तमपितत्यजेत् ॥ अनुक्तमपियुक्तंयद्यु
ज्यतेतत्रतद्बुधः ॥४॥ अर्थ ॥ एक वरसे पछी औशड
नुं गुण तथा तेज कम थाय छे. ते मध्ये जे महिना पूरणनुं ते
ज मटे छे. गोळीओ अने अवलेह तेनुं तेज एक वरस रहे छे.
घी अने तेल इत्यादिकनुं तेज मास चार रहे छे. जाडीनी औष
धी अने पाकनुं तेज एक वरस सुधी रहे छे. एवी रीते काष्टौ
षधीनुं तेज रहे छे. ने सोना आदि सात धातुनुं तथा रसा
यणनुं तेज जेम जा जा दिवस थाय छे तेम तेनुं वधतुं जाय
छे. माटे घणुं करीने धातुरसायण जेम जुनुं थाय छे ते
म तेनो गुण वधारे वधतो जाय छे. तेमज धातु रसा-
यण खाधा पछी पण जेम जेम दिवस जा जा थाय छे
तेम तेम तेनो गुण वधारो थाय छे तेमां संशय नहीं.

समाप्त.

आ पुस्तक लेवाने जे सद्‌गृहस्थो प्रथमथी ग्राहक थयां छे तेमनो उपकार मानीने तेमना नाम नीचे दाखल कर्यां छे.

नाम.	नकल.	नाम.	नकल.
शा. कहानजी वर्धमाननी कं.	११	शा. पुरसी लालराज	२
दवे. लक्ष्मीदास लालजी	२	शा. करमसी हरजी	१
शा. शीवजी लधा	२	शा. लालजी खीमसी	१
शा. नथु लालजी	१	शा. खरमाल गोवंदजी	१
दवे. कानजी मावजी द्वीवेदी	२	शा. कानजी जवराज	५
दवे. तुलजाराम जगाराम	२	शा. कुवरजी डुंगरजी	२
दवे. विश्वनाथ गोवंदजी	१	शा. भवान भीमजी	१
जोशी. रेवाशंकर तुलसीराम	१	ठा. जयराम मेगजी	१
मास्तर. लखमीचंद तेजपाळ	१	शा. देवजी उलारीआ	१
वोरा. सुलतान अली	१	शा. रयसी जेसींग	१
शा. माणेकलाल भगवानदास	१	शा. लालजी धारसी	२
लालजी उवलराम	१	शा. मुलजी वीराज	१

शा० धारसी देवजी · ·	१	शा० नारणजी वीरजी ·	१
शुकल धनेश्वर हरीदत्त ·	१	शा० लवजी मावजी · ·	१
शा० नारणदास रेवादास·	१	शा० धरमसी नानजी ·	१
शा० नरोत्तमदास वरजवनदास·	१	शा० लालजी हरीराम · ·	१
शा० लाखमल गोवंदजी·	१	शा० रतनसी सीवजी · ·	१
शा० घेला भगराज · ·	१	शा० थांपसी नाहानजी·	२
शा० नारणजी गोवंदजी·	१	शा० हीलाचंद देवचंद.	१
शा० गांगाजर जेठा· ·	१	शा० पेराज धारसी· ·	१
शा० हरीदास लक्ष्मीदास·	१	शा० ओधवदास लधजी·	१
शा० गोवंदजी सीवराज·	१	शा० पासु लांगजी· · ·	१
शा० लाछचंद पीतांबर·	१	शा० आशाकर रामजी·	१
शा० जेमल जेतशी· ·	१	शा० डोडरसी हीरजी·	१
जोन हाशाम· · · ·	१		